

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ,
ПСИХОЛОГІЇ, ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ВИЩОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ

Кафедра інноваційних та інформаційних технологій в освіті

Шахіна І. Ю.

Інноваційні методи, технології та моніторинг якості електронного навчання

(Лабораторний практикум)

Вінниця – 2020

УДК [378. 147.091.33:004](075.8)

DOI: [https://doi.org/10.31652/\[378. 147.091.33:004\]\(075.8\)-1-435](https://doi.org/10.31652/[378. 147.091.33:004](075.8)-1-435)

Ш 31

Шахіна І. Ю. Інноваційні методи, технології та моніторинг якості електронного навчання (Лабораторний практикум): навчальний посібник / І. Ю. Шахіна. – Вінниця : ФОП Тарнашинський О. В., 2020. – 435 с.

Рекомендовано до друку кафедрою інноваційних та інформаційних технологій в освіті Навчально-наукового інституту педагогіки, психології, підготовки фахівців вищої кваліфікації (протокол № 4 від 04 листопада 2020р.)

Схвалено вченою радою Навчально-наукового інституту педагогіки, психології, підготовки фахівців вищої кваліфікації (протокол № 17 від 17 грудня 2020 р.)

Рецензенти:

Гуревич Роман Семенович, доктор педагогічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України, директор Навчально-наукового інституту педагогіки, психології, підготовки фахівців вищої кваліфікації Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, професор, професор Вінницького національного технічного університету.

У навчальному посібнику основна увага приділена висвітленню матеріалів для проведення лабораторних робіт із дисципліни «Інноваційні методи, технології та моніторинг якості електронного навчання» для магістрів галузі знань 01 Освіта / Педагогіка за спеціальністю 015.39 Професійна освіта (Цифрові технології). Зміст посібника охоплює питання використання інноваційних технологій, а саме інформаційно-комунікаційних, інтерактивних та проектних технологій в освітньому процесі сучасного фахівця, а також тестових технологій моніторингу та контролю знань електронного навчання (обробки результатів тестування, показників якості тестових завдань, оцінки вірогідностей відповіді, методик для визначення надійності та валідності тестів, кількісних показників). У посібнику також наведено структуру навчальної дисципліни, розподіл навчального часу, тематичний план, вимоги щодо рівня знань і вмінь, критерії оцінювання знань студентів, розподіл балів, які отримують студенти, завдання для самостійного опрацювання, питання для підсумкового контролю знань студентів, додатки, тести для проведення незалежного моніторингу знань, глосарій, список джерел для вивчення дисципліни, ресурси Інтернет.

Використані інноваційні методи навчання сприятимуть розвитку творчої особистості студентів, допоможуть закріпити, поглибити та систематизувати знання, одержані під час занять з предмету «Інноваційні методи, технології та моніторинг якості електронного навчання».

Навчальний посібник буде корисним студентам педагогічних закладів освіти. Стане в пригоді викладачам ЗВО, вчителям ЗЗСО, ЗПТО, методистам, магістрантам, аспірантам, докторантам.

© Шахіна І.Ю., 2020

ЗМІСТ

Передмова.....	5
Вступ.....	9
Структура курсу	12
Розподіл навчального часу	14
Тематичний план	14
Вимоги щодо рівня знань і вмінь	15
Критерії оцінювання знань студентів.....	17
Розподіл балів, які отримують студенти.....	20
<i>Змістовий модуль 1. Інноваційні методи, технології та моніторинг якості електронного навчання.....</i>	<i>21</i>
<i>Лабораторна робота № 1. Інноваційні процеси у системі освіти. Особливості інноваційної педагогічної діяльності.....</i>	<i>22</i>
<i>Лабораторна робота № 2-3. Використання можливостей ІКТ в освітній діяльності сучасного фахівця.....</i>	<i>49</i>
<i>Лабораторна робота № 4. Готовність педагога до інноваційної діяльності.....</i>	<i>110</i>
<i>Лабораторна робота № 5. Інтерактивні технології електронного навчання, їх сутність і класифікація.....</i>	<i>132</i>
<i>Лабораторна робота № 6-7. Комплексне застосування інтерактивних засобів навчання.....</i>	<i>162</i>
<i>Лабораторна робота № 8. Проектні технології як вид інноваційної діяльності сучасного педагога.....</i>	<i>190</i>
<i>Лабораторна робота № 9. Підготовка майбутніх викладачів до роботи в телекомунікаційних освітніх проектах.....</i>	<i>206</i>
<i>Лабораторна робота № 10-11. Тестові технології моніторингу та контролю знань електронного навчання.....</i>	<i>222</i>

<i>Лабораторна робота № 12-13. Обробка результатів тестування. Показники якості тестових завдань. Оцінка вірогідності відповідей. Методики для визначення надійності й валідності тестів. Кількісні показники.....</i>	253
Завдання, що виносяться на самостійне опрацювання.....	286
Питання, що виносяться на підсумковий контроль знань студентів	288
Додатки	290
Перелік питань для підготовки до підсумкового тестування.....	329
Глосарій.....	346
Список джерел для вивчення дисципліни (основний)	427
Список джерел для вивчення дисципліни (додатковий).....	431
Список рекомендованих електронних ресурсів	432

ПЕРЕДМОВА

Сучасна соціально-економічна ситуація, що склалася в нашій країні, потребує сутнісних змін у всіх сферах суспільного життя, в тому числі й в освіті. Нагальні вимоги до сучасних освітніх установ були сформульовані в Законі України «Про освіту» та конкретизовані в національній доктрині освіти, де виділено одне з головних завдань – стимулювання та розвиток інноваційних процесів.

Інновації в освіті пов'язані із загальними процесами у суспільстві, глобальними проблемами, інтеграцією знань і форм соціального буття. Відтак, характерною ознакою сучасної педагогіки постає інноваційність – здатність до оновлення, відкритість новому.

Розвиток системи вищої та середньої освіти вимагає від педагогічної науки й практики вивчення і впровадження сучасних технологій та нових методів навчання дітей та молоді. Інновації в педагогіці пов'язані із загальними процесами у суспільстві, глобалізаційними та інтеграційними процесами. Інноваційна діяльність в Україні передбачена Законом України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні», Державною програмою прогнозування науково-технологічного та інноваційного розвитку.

Інновації в освіті є закономірним явищем, динамічним за характером і розвивальним за результатами, їх запровадження дозволяє вирішити суперечності між традиційною системою і потребами в якісно новій освіті. Сутнісною ознакою інновації є її здатність впливати на загальний рівень професійної діяльності педагога, розширювати інноваційне поле освітнього середовища у навчальному закладі, регіоні. Як системне утворення інновація характеризується інтегральними якостями: інноваційний процес, інноваційна діяльність, інноваційний потенціал, інноваційне середовище.

Джерелом інновації є цілеспрямований пошук ідеї з метою розв'язання суперечностей, її освоєння відбувається шляхом апробації в формі

педагогічного експерименту або пілотного впровадження. Розвиток інновації залежить від того, наскільки соціально-психологічне середовище потребує нової ідеї. Подальше існування інновації пов'язане з переходом у стадію стабільною функціонування. Отже, інновації в освіті – це процес творення, запровадження та поширення в освітній практиці нових ідей, засобів, педагогічних та управлінських технологій, у результаті яких підвищуються показники (рівні) досягнень структурних компонентів освіти, відбувається перехід системи до якісно іншого стану.

Освіта за своїм змістом, формами і методами є змінною, оскільки вона має реагувати на нові цивілізаційні виклики, суспільні реалії, враховуючи тенденції, перспективи розвитку людства, національного буття народу. Однак оновлення навчально-виховної практики нерідко відстає від темпів цивілізаційного розвитку, соціальних вимог до неї. Тривалий час, особливо на ранніх етапах розвитку людства, визначена проблема була не такою актуальною, як в індустріальну і постіндустріальну (інформаційну) епохи.

Помітно актуалізувалася ця проблема у другій половині ХХ ст., що було зумовлено значним проривом у науково-технічному розвитку, радикальною зміною традиційних уявлень про світ, життя, його цінності, майбутнє цивілізації.

Вочевидь, що проблеми навчання і виховання, розвитку дітей та молоді можуть бути успішно вирішені тільки при постійному вдосконаленні системи освіти, на основі наукових принципів, досягнень педагогічної науки і практики, високого рівня професіоналізму педагогів, підвищення їх кваліфікації, модифікації сучасних підходів до організації педагогічного процесу.

Специфічними особливостями інноваційного навчання є його відкритість майбутньому, здатність до передбачення на основі постійної переоцінки цінностей, налаштованість на конструктивні дії в оновлюваних ситуаціях. Розвиток системи і змісту навчання в сучасному світі відбувається в контексті глобальних освітніх тенденцій, серед яких виділяють: масовий характер освіти та її неперервність як нова якість; значущість освіти для індивіда і суспільства;

орієнтація на активне освоєння людиною способів пізнавальної діяльності; адаптація освітнього процесу до запитів і потреб особистості; орієнтація навчання на особистість, забезпечення можливостей її саморозкриття.

Виявлені тенденції свідчать, що головною функцією освіти є розвиток людини. Освіта має забезпечити кожному, хто навчається, широкі можливості для здобуття таких умов розвитку та підготовки до життя: знань про людину, природу і суспільство, що сприяють формуванню наукової картини світу як основи світогляду та орієнтації у виборі сфери майбутньої практичної діяльності; досвіду комунікативної, розумової, емоційної, фізичної, трудової діяльності, що передбачає формування основних інтелектуальних, трудових, організаційних і гігієнічних умінь та навичок, необхідних у повсякденному житті для участі у суспільному виробництві, продовженні освіти та самоосвіти; досвіду творчої діяльності, що відкриває простір для розвитку індивідуальних здібностей особистості і забезпечує її підготовку до життя в умовах соціально-економічного та науково-технічного прогресу; досвіду суспільних і особистісних відносин, які готують молодь до активної участі в житті країни, створення сім'ї, планування особистого життя на основі ідеалів, моральних та естетичних цінностей сучасного суспільства.

Одним із шляхів підвищення ефективності системи освіти є впровадження в практику інновацій. Упровадження інновацій у сферу освіти – це складний процес, який передбачає поступове оновлення і вдосконалення змісту, методів, засобів, педагогічних технологій, що, безумовно, впливає на якість педагогічного процесу.

Інновація, у контексті педагогічного процесу, означає введення нового в цілі, зміст, методи та форми навчання і виховання, організацію спільної діяльності вчителя та учня.

Педагогічна інновація – нововведення в педагогічну діяльність, зміни у змісті та технології навчання і виховання, мають на меті підвищення їх ефективності. Таким чином, інноваційний процес полягає у формуванні та розвитку змісту та організації нового. У цілому під інноваційним процесом

розуміється комплексна діяльність зі створення (народження, розробки), освоєння, використання і розповсюдження нововведень.

Головною функцією освіти є розвиток людини. Суспільству майбутнього потрібні люди з актуальними знаннями, гнучкістю і критичністю мислення, творчою ініціативою, високим адаптаційним потенціалом.

Нинішня система формування готовності майбутніх учителів до інноваційної діяльності спрямована на розвиток у студентів потреби у використанні педагогічної інноватики в професійній діяльності. Вона реалізується шляхом поетапного засвоєння психолого-педагогічних, методичних і спеціальних знань про особливості використання інновацій у професійній діяльності, інтегрованих у зміст професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів та оволодіння студентами вміннями використовувати інновації в професійній діяльності та передбачає інтеграцію теоретичних засад педагогіки, практичних видів роботи, педагогічної практики й науково-дослідної роботи інноваційного спрямування.

На думку відомого українського вченого Івана Андрійовича Зязюна, смыслом і метою сучасної освіти повинна стати людина у постійному розвитку, її духовне становлення, гармонізація її відносин з собою та іншими людьми, зі світом. Відтак, система освіти створюється для людини, функціонує і розвивається в її інтересах, слугує повноцінному розвитку творчої особистості.

ВСТУП

Стрімкий розвиток науково-технічної революції став основою глобального процесу інформатизації всіх галузей життя суспільства. Від рівня інформаційно-технологічного процесу, його темпів залежить стан економіки, якість життя людини, національна безпека, роль країни у світовому співробітництві.

В епоху інформаційного суспільства науково-технічний прогрес призвів до лавинного зростання обсягу і рівня знань, опанування яких лише за рахунок збільшення тривалості навчання вже стає не можливим. Одним із шляхів розв'язання проблеми є впровадження в освіту інноваційних методів і технологій, які дозволяють істотно підвищити ефективність освітнього процесу і передавати знання без збільшення періоду навчання. Особливе місце в сучасній системі навчання займають комп'ютерні технології. Вони дали можливість організувати нову форму освіти – електронне навчання.

Від сучасного закладу вищої освіти вимагається впровадження нових підходів до навчання студентів, що забезпечують розвиток їх комунікативних, творчих і професійних навичок. Такі підходи мають значно розширити можливості традиційних засобів навчання.

Нині необхідна ґрунтовна підготовка педагогів у застосуванні інноваційних методів, технологій електронного навчання та його моніторингу. Вчителі нового покоління мають уміти кваліфіковано вибирати та використовувати ті методи і технології, що повною мірою відповідають змісту, меті вивчення певної дисципліни, сприяють досягненню розвитку особистості.

Програма вивчення навчальної дисципліни *«Інноваційні методи, технології та моніторинг якості електронного навчання»* складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістрів галузі знань 01 Освіта/ Педагогіка, спеціальності 015.39 Професійна освіта (Цифрові технології).

Предметом вивчення навчальної дисципліни є інноваційні методи, технології та моніторинг якості електронного навчання, що використовується в освітньому процесі

Метою вивчення навчальної дисципліни є змістовна підготовка магістрів до педагогічної діяльності та формування в них системи компетенцій у галузі застосування в науково-дослідній та освітній діяльності інноваційних методів та технологій під час електронного навчання та його моніторингу.

Вивчення курсу дозволить магістрам використовувати інноваційні методи і технології в науковій діяльності, здійснювати моніторинг електронного навчання, педагогічне проектування, автоматизацію наукового експерименту, статистичну обробку даних, оформляти результати дослідження; зорієнтує молодих науковців на реалізацію спільних проєктів, телеконференцій, Вебінарів, Веб-квестів, Блог-квестів, організацію дистанційного, електронного, перевернутого та змішаного навчання.

Основними завданнями вивчення дисципліни «*Інноваційні методи, технології та моніторинг якості електронного навчання*» є:

- опанування знаннями в галузі ефективного використання інноваційних методів та технологій під час електронного навчання в науково-дослідній діяльності та освіті;
- освоєння навичок моніторингу якості електронного навчання;
- ознайомлення з можливостями соціальних сервісів і основними прийомами їх інтеграції з традиційними навчально-методичними матеріалами;
- оволодіння проєктними технологіями у своїй професійній діяльності;
- навчитися розвивати творчий потенціал, необхідний для подальшого самонавчання, саморозвитку і самореалізації в умовах інновацій, цивілізаційних змін та інформатизації освітнього процесу й інформаційного суспільства.

У процесі вивчення дисципліни формуються такі *компетентності*:

1. Загальні компетентності:

- 1.1. Здатність поширювати відомі результати на новий клас об'єктів,

доповнювати відомі дані на рівні уточнення, проводити теоретичні дослідження в галузі професійної педагогіки та комп'ютерних технологій.

1.2. Здатність приймати рішення і вибирати стратегії діяльності з урахуванням загальнолюдських цінностей та суспільних, державних, виробничих, особистих інтересів.

2. Фахові компетентності:

2.1. Здатність до проектування методик викладання комп'ютерних технологій у вищих закладах освіти.

2.2. Здатність проектувати, створювати й експлуатувати комп'ютеризовані системи для аналізу, прогнозування, управління і проектування динамічних процесів в педагогічних, макроекономічних, технічних, технологічних, і фінансових об'єктах.

2.3. Здатність удосконалювати методи, організаційні форми та засоби навчання, розкриваючи закономірності засвоєння знань, умінь і навичок, виявляючи суть процесу формування переконань і досвіду.

Програмні результати навчання:

– Розуміти теорію побудови та володіти сучасними методами проектування, розробки та використання розподілених інформаційних систем для статистичного опрацювання експериментальних даних.

– Організовувати розробку і дослідження методик аналізу, синтезу, оптимізації і прогнозування організації, діагностики та тестування ІТ-інфраструктури освітньої установи.

– Виявляти креативність, здатність до системного мислення; адаптивність і комунікабельність; турботу про якість інноваційної розробки навчального призначення.

– Володіти технічними та програмними засобами моніторингу якості електронного навчання.

СТРУКТУРА КУРСУ

Вивчення дисципліни *«Інноваційні методи, технології та моніторинг якості електронного навчання»* базується на курсах «Інформаційно-комунікаційні технології в наукових дослідженнях», «Методика викладання комп'ютерних технологій у вищій школі», «Комп'ютерні технології управління проектами», «Методи та засоби наукових досліджень в інноваційних комп'ютерних технологіях», «Організація, діагностика і тестування електронного навчання», «Технології e-learning». Матеріал цієї дисципліни використовується у подальшому вивченні дисциплін фундаментальної, природничо-наукової і професійно-педагогічної підготовки «Системний аналіз у галузі комп'ютерних технологій», «Проектування та експертиза високотехнологічного інформаційного освітнього середовища», а знання, набуті в процесі цього вивчення, використовуються під час виконання домашніх завдань, лабораторних, практичних та магістерських робіт із дисциплін, пов'язаних із опрацюванням електронної інформації і використанням інноваційних методів, технологій та моніторингу якості електронного навчання, професійним становленням висококваліфікованого фахівця.

Дисципліна *«Інноваційні методи, технології та моніторинг якості електронного навчання»* передбачає лекційні, лабораторні, індивідуальні заняття під керівництвом викладача та самостійну роботу магістрів, що забезпечує закріплення теоретичних знань, сприяє набуттю практичних навичок використання інноваційних методів та технологій, моніторингу якості електронного навчання і розвитку самостійного наукового мислення. Вивчення дисципліни дає підґрунтя для подальшого використання комп'ютерної техніки та інноваційних методів та технологій у численних спеціальних методах вивчення та аналізу інформації, моніторингу якості електронного навчання.

Викладання дисципліни ґрунтується на базі одного змістового модуля, вивчення якого забезпечує набуття знань у конкретній галузі використання комп'ютерної техніки та інноваційних методів і технологій електронного

навчання, їх моніторингу.

На вивчення даної дисципліни впродовж одного семестру навчальним планом відведено 3 кредити – всього 90 навчальних годин, що розподілені так: 14 год. лекцій, 26 год. лабораторних занять, 80 год. відведено на самостійну роботу магістрів.

Упродовж вивчення курсу створюються необхідні умови для систематичної практичної роботи магістрів на комп'ютерах, використовуючи інноваційні методи і технології, моніторинг якості електронного навчання як за спеціально підготовленими навчальними, так і за реальними виробничими завданнями.

Модульна будова курсу дозволяє врахувати специфіку використання сучасної комп'ютерної техніки та відповідного програмного забезпечення в різних галузях науки, техніки, промисловості, сільського господарства, економіки, освіти тощо, і дозволяє гнучко реагувати на побажання замовника.

Курс спрямовано на набуття магістрами базових знань, на основі котрих у межах дисциплін педагогічного, психологічного та наукового циклів наступних семестрів будуть формуватися такі вміння й навички роботи з електронною інформацією за допомогою комп'ютера й інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), що дозволить у подальшому всебічно, усвідомлено й ефективно використовувати комп'ютер інноваційні методи і технології електронного навчання, їх моніторинг, засоби інформаційно-комунікаційних технологій у своїй науковій, освітній та професійній діяльності. Розвиток обчислювальної техніки, насичення ринку новими програмними продуктами, нове бачення концепції інформатизації освіти ставить на повістку дня необхідність постійного коригування змісту дисципліни *«Інноваційні методи, технології та моніторинг якості електронного навчання»* виходячи з сучасних вимог до випускника закладу вищої освіти. Тому майбутній фахівець має оволодіти, передусім, базовими технологіями роботи з основним типом електронної інформації, її моніторингом і вміти швидко адаптуватися на ринку програмних продуктів (наукового, освітнього, прикладного та професійного призначення), що швидко змінюється.

РОЗПОДІЛ НАВЧАЛЬНОГО ЧАСУ

Модуль	Семестр	Кількість кредитів	Форма підсумкового контролю	Кількість годин				
			Залік, екзамен	всього	в т.ч. аудитор.занять			самостійна робота
					всього	лекцій	лабораторних	
1	1 семестр	4	залік	120	40	14	26	80

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

МОДУЛЬ 1. ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ, ТЕХНОЛОГІЇ ТА МОНІТОРИНГ ЯКОСТІ ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАННЯ						
№ п/п	Найменування розділів і тем	Всього	Лекції	Практичні	Лабораторні	Самостійна робота
1.	Інновації у сучасній освіті	21	3		4	14
2.	Інформаційно-комунікаційні технології в освітньо-виховному процесі та науковій діяльності	25	3		6	16
3.	Інтерактивні технології електронного навчання, їх сутність і класифікація	24	2		6	16
4.	Проектні технології як вид інноваційної діяльності сучасного педагога	22	2		4	16
5.	Моніторинг якості електронного навчання на основі використання тестів і технологій автоматизованого збору, передачі, обробки й збереження інформації	28	4		6	18
Усього годин		120	14		26	80

ВИМОГИ ЩОДО РІВНЯ ЗНАНЬ І ВМІНЬ

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми магістри мають **знати:**

- інноваційні методи електронного навчання;
- сучасні платформи електронного навчання;
- сучасні технології електронного навчання;
- теоретичні основи використання інноваційних технологій у наукових дослідженнях та освітній діяльності;
- методи одержання, обробки та зберігання наукової інформації з використанням інноваційних методів і технологій;
- основні напрямки та тенденції розвитку нових освітніх технологій;
- інноваційні методи та технології проведення навчання;
- формування практичних навичок використання науково-освітніх ресурсів Internet у науковій діяльності;
- можливості застосування сучасних інноваційних методів і технологій у різних сферах життя сучасного суспільства;
- можливості інтерактивних засобів навчання та дистанційного, електронного, перевернутого та змішаного навчання у професійній діяльності;
- можливості використання інноваційних технологій для автоматизації експерименту, статистичної обробки даних, оформлення результатів дослідження;
- основні методики та засоби для створення та впровадження електронних навчальних матеріалів;
- методи та засоби моніторингу якості електронного навчання;
- проводити комп'ютерне тестування рівня знань;
- застосовувати системи управління навчанням.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми магістри мають **вміти:**

- використовувати інноваційні методи електронного навчання;
- використовувати інноваційні технології електронного навчання;

- використовувати спеціалізовані програмні розробки в освітній, науковій та управлінській діяльності;
- використовувати соціальні сервіси;
- вибирати ефективні інноваційні методи та технології для використання в науковій діяльності;
- редагувати, коригувати, а за наявності відповідного програмного забезпечення та попередньої підготовки – створювати нескладні програмні продукти навчального призначення;
- практично використовувати науково-освітні ресурси Інтернет у повсякденній професійній діяльності дослідника і педагога;
- здійснювати автоматизацію експерименту, статистичну обробку даних, оформлення результатів дослідження засобами ІКТ;
- створювати комп'ютеризовані навчальні матеріали засобами мультимедіа з використанням аудіо- та відеосупроводу, анімації, мультиплікації;
- застосовувати технології моніторингу якості електронного навчання;
- володіти технічними та програмними засобами моніторингу якості електронного навчання;
- володіти методами наукового опрацювання результатів тестування та моніторингу якості електронного навчання;
- формулювати тестові завдання та проводити комп'ютерні тестування;
- організовувати навчальний процес через комп'ютерні телекомунікаційні мережі;
- використовувати різні ІК-інструменти для сторітейлінгу, гейміфікації, формувального оцінювання, методу проектів, інтерактивного відео;
- оцінювати якість навчального курсу та підтримку позитивної мотивації до навчання на основі використання сучасних інноваційних методів та технологій;
- виконувати індивідуальні та групові навчальні проекти засобами професійно орієнтованого програмного забезпечення.

КРИТЕРІЇ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

У процесі викладання даного курсу застосовується модульно-рейтингова система оцінювання та оцінювання знань студентів за результатами проведених теоретичних опитувань, тестів, (як аудиторних, так і позааудиторних), виконання і захисту лабораторних робіт, творчих проектів та інших форм поточного контролю знань.

Застосовувані ***види контролю:***

- поточний контроль під час лабораторних занять;
- підсумковий контроль для одержання студентом залікового кредиту;

Застосовувані ***форми контролю:***

- захист лабораторної роботи;
- розробка і захист проекту;
- тестування;
- залік.

Види оцінюваної навчальної діяльності студента:

- присутність на лекційному занятті;
- підготовка до лабораторного заняття;
- виконання лабораторної роботи;
- захист лабораторної роботи;
- виконання індивідуального завдання;
- виконання тестування;
- виконання проекту;
- самостійна робота студентів.

Складання заліку

Оцінювання знань, умінь і навичок студента під час складання заліку відбувається за шкалою Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, за шкалою ECTS та за національною шкалою.

Оцінювання знань, умінь і навичок під час складання заліку може відбуватися у такій послідовності:

1. Якщо студент упродовж семестру одержав від 50 до 100 балів, то за шкалою ECTS йому виставляється одна з оцінок A, B, C, D, E і за національною шкалою оцінка «відмінно», «дуже добре», «добре», «задовільно», «достатньо».

2. Якщо студент упродовж семестру одержав від 1 до 49 балів, то за шкалою ECTS йому виставляється оцінка FX або X і за національною шкалою оцінка «незадовільно» або «неприйнятно». Після додаткової роботи над навчальним матеріалом він зобов'язаний скласти залік.

3. Якщо студент упродовж семестру одержав від 50 до 80 балів, то для підвищення рейтингового балу він має право скласти залік.

Шкала оцінювання: сто балова, ECTS, розширена

Сума балів	Оцінка ECTS	Оцінка за розширеною шкалою	Критерії
90-100	A	відмінно	Виставляється за високий рівень знань (допускаються деякі неточності) навчального матеріалу, що міститься в основних і додаткових рекомендованих літературних джерелах, вміння аналізувати явища, які вивчаються, у їхньому взаємозв'язку і розвитку, чітко, лаконічно, логічно, послідовно відповідати на поставлені запитання, вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач.
80-89	B	дуже добре	Виставляється за знання навчального матеріалу вище від середнього рівня, включаючи розрахунки, аргументовані відповіді на поставлені запитання (можлива

			невелика кількість неточностей), вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних-задач.
75-79	C	добре	Виставляється за загалом правильне розуміння навчального матеріалу, включаючи розрахунки, аргументовані відповіді на поставлені запитання, які, однак, містять певні (неістотні) недоліки, за вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач.
60-74	D	задовільно	Виставляється за посередні знання навчального матеріалу, малоаргументовані відповіді, слабе застосування теоретичних положень під час розв'язання практичних задач.
50-59	E	достатньо	Виставляється за слабкі знання навчального матеріалу, неточні або мало аргументовані відповіді, з порушенням послідовності викладення, за слабе застосування теоретичних положень під час розв'язання практичних задач.
35-49	FX	незадовільно	Виставляється за незнання значної частини навчального матеріалу, істотні помилки у відповідях на запитання, невміння застосувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач.
1-34	F	неприйнятно	Виставляється за незнання значної частини навчального матеріалу, істотні помилки у відповідях на запитання, невміння

		орієнтуватися під час розв'язання практичних задач, незнання основних фундаментальних положень.
--	--	---

РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

Поточний контроль та самостійна робота										Підсумковий контроль (залік)	Загальна кількість балів	
Змістовий модуль 1												
T1		T2		T3		T4		T5		Контрольна робота	20	100
Ауд.	СР	Ауд.	СР	Ауд.	СР	Ауд.	СР	Ауд	СР			
8	6	8	6	8	6	8	6	8	6			

T1, T2, ..., T5 – теми змістових модулів.

Оцінювання знань, умінь та навичок студентів із окремих видів робіт та в цілому по модулях

№	Вид діяльності	Коефіцієнт вартості (бали)	Кількість робіт	Загальна кількість балів
1.	Засвоєння лекційного матеріалу	1	7	7
2.	Виконання та захист лабораторних робіт	3	13	39
3.	Виконання та захист навчального проекту	22	1	22
4.	Підсумкове тестування	12	1	12
Поточний контроль		80		
Підсумковий контроль (залік)		20		

МОДУЛЬ 1

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ, ТЕХНОЛОГІЇ ТА МОНІТОРИНГ ЯКОСТІ ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАННЯ

- 1. Інноваційні процеси у системі освіти. Особливості інноваційної педагогічної діяльності*
- 2. Використання можливостей ІКТ в освітній діяльності сучасного фахівця*
- 3. Готовність педагога до інноваційної діяльності*
- 4. Інтерактивні технології електронного навчання, їх сутність і класифікація*
- 5. Комплексне застосування інтерактивних засобів навчання*
- 6. Проектні технології як вид інноваційної діяльності сучасного педагога*
- 7. Підготовка майбутніх викладачів до роботи в телекомунікаційних освітніх проектах*
- 8. Тестові технології моніторингу та контролю знань електронного навчання*
- 9. Обробка результатів тестування. Показники якості тестових завдань. Оцінка вірогідності відповідей. Методики для визначення надійності й валідності тестів. Кількісні показники*

ЛАБОРАТОРНА РОБОТА 1

Тема: Інноваційні процеси у системі освіти. Особливості інноваційної педагогічної діяльності

Література:

1. Бондарева К. І., Козлова О. Г. Педагогічний аналіз інноваційної діяльності вчителя: Науково-методичний посібник. - Суми, 2001. – 128 с.
2. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навч. посіб. / І. М. Дичківська. - Київ : Академвидав, 2004. - 352 с.
3. Кларин М. В. Инновационные модели обучения в зарубежных педагогических поисках. - М., 1994.- 232 с.
4. Морозов Е. П., Пидкасистый П. И. Подготовка учителей к инновационной деятельности // Сов. педагогика. - 1991. - № 10. – С. 47-51.
5. Освітні технології: Навч.-метод. посіб. / О.М. Пехота, А.З. Кіктенко, О.М. Любарська та ін.; За заг. ред. О.М.Пехоти. – К.: А.С.К., 2002. – 255 с.
6. Педагогічні технології у неперервній професійній освіті: Монографія /За ред. С.О. Сисоєвої. – К.: ВІПОЛ, 2001. – 503 с.
7. Підготовка майбутнього вчителя до впровадження педагогічних технологій: навч. посібник / О.М. Пехота та інші. – К.: Видавництво А.С.К., 2003. – 240 с.
8. Підласий І. П., Підласий А. І. Педагогічні інновації // Рідна школа. - 1998. - № 12. – С. 23-27.
9. Попова О. В. Становлення і розвиток інноваційних педагогічних ідей в Україні у ХХ столітті. - Харків, 2001. – 256 с.
10. Сисоєва С.О. Педагогічні технології: теорії і практиці: Навчально-методичний щорічник. – К., 2002. – Вип. І. Інститут педагогіки і психології професійної освіти АПН України.
11. Сластенин В. А., Подымова Л. С. Педагогика: инновационная деятельность. - М., 1997. – 224 с.

12. Шахіна І. Ю. Інноваційні методи, технології та моніторинг якості електронного навчання: навчальний посібник / І. Ю. Шахіна. – Вінниця : ФОП Тарнашинський О. В., 2018. – 556 с.

13. Юсуфбекова Н. Р. Общие основы педагогической инноватики. Опыт разработки теории инновационных процессов в образовании. - М., 1991. – 91 с.

План:

1. Інноваційні процеси у системі освіти та умови їх ефективності.
2. Особливості інноваційної діяльності педагога.
3. Роль педагогічного експерименту в інноваційній діяльності.
4. Цінність передового і новаторського досвіду для педагога, який займається інноваційною діяльністю.
5. Значення управління інноваційними освітніми процесами на науковій основі.

1. ІННОВАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ У СИСТЕМІ ОСВІТИ ТА УМОВИ ЇХ ЕФЕКТИВНОСТІ

У теорії педагогічної інноватики функціонують фундаментальні закони, знання яких дає змогу ефективно впроваджувати інновації у системі освіти і керувати ними. Закон - необхідне, істотне стійке відношення між природними і суспільними явищами, яке має властивість повторюватися. Закони педагогічної інноватики виражають зв'язок між поняттями цієї галузі знань, її складовими, властивостями понять, а також між властивостями всередині конкретного поняття.

Закон незворотної дестабілізації педагогічного інноваційного середовища. Суть його полягає в тому, що будь-який інноваційний освітній процес неминуче вносить в усталене соціально-педагогічне середовище незворотні деструктивні зміни. Це породжує руйнацію цілісних уявлень про природу освітніх процесів, їх керованість. Моменти інновацій порушують звичну плинність педагогічного мислення, поляризують погляди. Супроти нового завжди об'єднуються ті, хто через психологічні, соціально-економічні

чи організаційно-управлінські причини не сприймає його. Крім того, чим ґрунтовнішою є педагогічна інновація, тим імовірніша дестабілізація, яка може торкатися теоретичного, дослідницького, комунікативного чи практичного інноваційних середовищ.

Закон фінальної реалізації інноваційного процесу. Пов'язаний він з тим, що будь-який життєздатний інноваційний процес в освітній структурі раніше чи пізніше, стихійно або свідомо буде реалізований.

Навіть ті інновації, які спочатку видаються безнадійними щодо оволодіння педагогічною спільнотою, а тим більше щодо їх впровадження, певний час проторюють собі дорогу і реалізуються (йдеться про життєздатні нововведення). Таким було, наприклад, впровадження у масову педагогічну практику ідей проблемного навчання, програмованого навчання, виховних систем А. Макаренка, С. Шацького, В. Сухомлинського.

Закон стереотипізації педагогічних інновацій. Полягає в тому, що будь-яка педагогічна інновація має тенденцію перетворюватися з часом на стереотип мислення і практичної дії. У цьому сенсі вона приречена на рутинізацію, тобто на перехід до педагогічного стереотипу, який суттєво ускладнює реалізацію нових прогресивних інноваційних технологій.

Однак історія розвитку педагогічної практики свідчить, що не всі інновації приречені на рутинізацію, оскільки мають різний інноваційний потенціал. Тому деякі з них, яскраво спалахуючи, гаснуть або дезорганізують освітню систему, інші стають традиційними або дають поштовх народженню нових педагогічних ідей, концепцій, теорій (педагогічна спадщина Я. А. Коменського, К. Ушинського, Л. Толстого, С. Русової, В. Сухомлинського та ін.).

Закон циклічного повторення, зворотності педагогічних інновацій. Суть його зводиться до того, що в педагогіці, системі освіти нерідко трапляється повторне відродження нововведення за нових умов. Йдеться про так звані «традиційні інновації», або «ретровведення». Наприклад, відродження педагогічних систем (або їх елементів) М. Монтесорі, С. Френе, національного

дитячого садка С. Русової та ін. Такі інновації часто спричинюють протидію, оскільки сприймаються як те, що вже було.

Звісно, цими законами не вичерпуються загальні та специфічні для педагогічної інноватики закономірності. Однак знання їх сприяє розумінню динаміки розвитку і протиріч інноваційних освітніх процесів, а також розкриттю принципів управління ними.

Інноваційність не є і не може бути самоціллю в педагогічній практиці. Мета її полягає в оптимізації навчально-виховного процесу, в забезпеченні його відповідності умовам і тенденціям суспільного буття. Саме в цій площині постає проблема ефективності інноваційних педагогічних процесів. Для раціонального управління нововведеннями необхідно знати передумови їх ефективності, тобто чинники, які сприяють або стримують ефективний їх перебіг і розвиток. Ефективність тлумачиться як співвідношення результатів дій і витрат на їх досягнення. Це означає, що навіть найвищий за певних умов результат ще не засвідчує максимальну ефективність діяльності. Необхідно враховувати, які засоби і ресурси було затрачено задля його досягнення. Наприклад, якщо дві технології навчання дітей математики забезпечують приблизно однаковий рівень її освоєння, то ефективнішою буде та, що потребує найменших зусиль. Але стверджувати про більшу чи меншу ефективність дій можна лише тоді, коли досягнута їх мета.

Впровадження інновацій у педагогічний процес навчального закладу покликане забезпечити підвищення якості навчання й виховання дітей або знизити витрати на досягнення звичних результатів освіти. Йдеться про те, що метою будь-якого нововведення є підвищення ефективності педагогічного процесу. Ступінь ефективності залежить від того, яких витрат потребує конкретне нововведення і як довго воно даватиме корисний ефект. Якщо через незначний час після впровадження нововведення актуальною буде проблема щодо освоєння нового, яке нейтралізує дію попереднього, то корисний ефект такого нововведення не може бути значним, а значить витрати на його впровадження виявляться невиправданими. Отже, ефективність нововведення

залежить від досягнутого завдяки йому корисного ефекту, тривалості використання інноваційної технології, витрат на її впровадження.

Нерідко інноваційні дії можуть бути результативними, але малоефективними. Це відбувається тоді, коли, діючи інакше, того самого результату можна досягти за менших витрат, або коли при тих самих витратах можна здобути кращий результат. Як зауважив один із сучасних авторитетів у галузі менеджменту Патрік Друкер, результативність є наслідком створення потрібних, правильних речей, а ефективність – наслідком правильного створення цих речей. Обидва чинники (результативність та ефективність) однаково важливі.

Загалом, будь-який інноваційний процес з погляду його ефективності значною мірою ризиковий. Суть не лише у потенціалі ефективності інноваційної ідеї, а й у багатьох чинниках, що впливають на впровадження і використання інноваційної педагогічної технології. Одні з цих чинників універсальні і виявляються в будь-якій сфері людської діяльності, інші – поширені в педагогічному середовищі.

До найголовніших недоліків інноваційної діяльності в педагогічній сфері належать такі:

1. Потенційно ефективні новації не впроваджуються або впроваджуються із значним запізненням, що суттєво обмежує можливості одержання корисного ефекту від використання нововведення.

2. Нерідко значні зусилля спрямовуються на впровадження новації, яка не володіє необхідним інноваційним потенціалом як наслідком помилок в оцінюванні її корисності. Іноді стимулом для впровадження новації стає її модність, а не очікуваний педагогічний ефект.

3. Низький ефект від впровадження новації виникає внаслідок явного чи прихованого її опору або неправильної організації інноваційних процесів.

4. Значне перевищення витрат на впровадження новацій порівняно з прогнозованими показниками.

5. Непомірно тривалі строки впровадження.

Усі ці проблеми є наслідком неправильного оцінювання затрат часу, фінансових, організаційних, кадрових та інших ресурсів, недостатньо продуманої технології впровадження, неврахування психологічних чинників новацій, слабких волевих зусиль їх ініціаторів, сильного опору консервативної, рутинерської частини педагогічного колективу. Якими б не були причини недоліків інноваційної діяльності в педагогічному колективі, під загрозою несприйняття, нереалізації опиняється нерідко актуальна, потенційно високопродуктивна інноваційна педагогічна ідея. Тому явно недостатньо бути налаштованим на інноваційність, необхідно мати у розпорядженні оптимальний набір ресурсів, володіти управлінською культурою, професійним і діловим авторитетом, необхідними для переконання педагогічного колективу, нерідко - відповідного керівництва у правильності вибору інноваційної діяльності, для акумуляції зусиль на подолання різноманітних труднощів, які неминуче супроводжують кожну людину, що наважилася зламати закостенілі стереотипи, утвердити у педагогічній практиці нове.

Запобіганню негативним проявам у педагогічній інноваційній діяльності сприяє дотримання умов, необхідних для ефективного перебігу інноваційного процесу. Як відомо, кожне нововведення долає необхідні етапи від зародження потреби в ньому до його здійснення і тривалого використання. Дуже важливою є ефективна реалізація його на всіх стадіях, забезпечення логічної, організаційної їх взаємопов'язаності, наступності. Та найголовніше те, що будь-яке нововведення повинно відповідати об'єктивним потребам суспільної, зокрема педагогічної практики, професійним, організаційним, фінансовим та іншим можливостям тих, хто має намір його впровадити.

Якість реалізації інноваційного процесу, як і будь-якої іншої діяльності, зумовлюється його цілями, методами і засобами, організованістю, знаннями, здібностями, зацікавленістю виконавців у досягненні найвищих результатів, особливостями комунікації між ними. Оскільки результат кожного етапу інноваційного процесу є передумовою ефективного здійснення наступного, це актуалізує необхідність узгоджувати попередні цілі з наступними. Наприклад,

збір інформації про новачію має забезпечити обґрунтоване прийняття рішення про доцільність її впровадження або відхилення. Прийняте позитивне рішення повинно містити завдання на розроблення програми впровадження, в якій мають бути визначені суть, етапи робіт, а також основні контрольні орієнтири.

Особливо важливим є формулювання мети впровадження. Тільки конкретність, прозорість, чіткість окреслених у ній параметрів дає змогу на основі їх порівняння зі здобутими результатами прийняти рішення про доцільність тривалого використання нововведення або зупинення роботи щодо реалізації інноваційної ідеї.

Загальна мета повинна бути структурована відповідно до специфіки і цілей етапів інноваційного процесу. Вдале формулювання мети інноваційного процесу не означає, що вона буде однаково сприйнята всіма потенційними його учасниками. Це зобов'язує ініціаторів впровадження нововведення до активного роз'яснення його суті, переваг для колективу і кожного учасника, врахування зустрічних думок і пропозицій, а за необхідності - внесення коректив у стратегію і тактику реалізації інноваційної ідеї, іноді для досягнення єдності інтересів і цілей неминучим може бути і коригування мети. Бо якщо, наприклад, керівник навчального закладу і його колеги матимуть різні цілі, це обов'язково внесе розлад у діяльність колективу, ускладнить чи унеможливить досягнення очікуваних результатів, а то й спотворить, поставить під сумнів інноваційну ідею.

Використовувані на кожному етапі реалізації інноваційного процесу методи повинні забезпечити досягнення необхідних результатів (цілей) за найменших витрат фінансів, часу та інших ресурсів. Залежно від особливостей новації ефективними можуть бути різні методи її реалізації. Важливо, щоб учасники інноваційного процесу мали їх у своєму арсеналі, уміли маневрувати ними залежно від ситуації.

Кожен етап інноваційного процесу вимагає певної організації робіт і застосування відповідних методів. В одних випадках потрібне чітке окреслення меж ініціативи і відповідальності, в інших, наприклад при виконанні робіт, які

потребують ініціативи, творчого підходу, оперативного реагування на швидкозмінювані ситуації, чіткий розподіл обов'язків і відповідальності неможливий і навіть шкідливий, оскільки потрібна гнучка організація праці, за якої багато залежатиме від неформальних стосунків між виконавцями. Організаційні форми при цьому повинні максимально відповідати обраним методам і можливостям виконавців.

Досягнення очікуваних від реалізації інноваційного педагогічного процесу результатів залежить і від мотивації виконавців. Це означає, що для виникнення у них зацікавленості в досягненні необхідних результатів інноваційної діяльності потрібно створити відповідні умови, передбачити колективні, персональні стимули. Однак не завжди створення сприятливих умов породжує у тих, на кого покладається реалізація нововведення, позитивне ставлення до нього і зацікавленість у його освоєнні. У багатьох людей можуть бути свої резони, щоб ігнорувати його, протидіяти йому чи, принаймні, імітувати свою участь у його реалізації. Нерідко можливий і опір змінам. Усе це потрібно прогнозувати, мати сукупність тактик щодо ослаблення опору, підвищення зацікавленості, активізації участі тих, хто з певних причин опинився в опозиції до ініціаторів змін. Як правило, педагогічні колективи, в яких утвердилися демократичні принципи співжиття, першими сприймають нове, ґрунтовно аналізують, відкрито обговорюють його, злагоджено працюють над його втіленням.

Учасники інноваційного процесу, крім готовності і прагнення впроваджувати новації, повинні мати належну кваліфікацію для виконання покладених на них обов'язків. На практиці нерідко буває, що педагог може успішно реалізувати у навчальному процесі вимоги програми, володіти різноманітними методиками навчання й виховання, але при цьому не відчувати потреби в новому саме через відсутність у структурі особистості творчого потенціалу. Тому необхідною умовою ефективної інноваційної діяльності є спеціальна підготовка педагога, нагромадження та осмислення ним досвіду

такої діяльності, внутрішня налаштованість на пошук та досягнення нового. Певною мірою культивувати таку налаштованість у собі може кожна людина.

2. ОСОБЛИВОСТІ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГА

Розвиток інноваційних процесів у освіті на сучасному етапі є об'єктивною закономірністю, що зумовлюється: інтенсивним розвитком інформаційних технологій у всіх сферах людського буття; оновленням змісту філософії сучасної освіти, центром якої став загальнолюдський цілісний аспект; гуманістично зорієнтованим характером взаємодії учасників навчально-виховного процесу; необхідністю підвищення рівня активності та відповідальності педагога за власну професійну діяльність, спрямовану на формування творчої особистості вихованця, готовності до сприйняття та активної діяльності у нових соціально-економічних умовах. У зв'язку з цим винятково важливого значення набуває інноваційна діяльність педагога.

Інноваційна педагогічна діяльність як особливий вид творчої діяльності спрямована на оновлення системи освіти. Вона є результатом активності людини не стільки у пристосуванні до зовнішнього середовища, скільки у зміні його відповідно до особистих і суспільних потреб та інтересів.

Інноваційна діяльність, будучи складним і багатоплановим феноменом, своїм змістом охоплює процес взаємодії індивідів, спрямований на розвиток, перетворення об'єкта, на переведення його в якісно новий стан; системну діяльність щодо створення, освоєння та застосування нових засобів; особливий вид творчої діяльності, що об'єднує різноманітні операції і дії, спрямовані на одержання нових знань, технологій, систем. Усі ці вияви характеризують інноваційну діяльність у педагогічній сфері.

Інноваційна педагогічна діяльність – заснована на осмисленні практичного педагогічного досвіду цілеспрямована педагогічна діяльність, орієнтована на зміну й розвиток навчально-виховного процесу з метою досягнення вищих результатів, одержання нового знання, формування якісно іншої педагогічної практики.

Продуктами інноваційної педагогічної діяльності є нововведення, що позитивно змінюють систему освіти, визначають її розвиток і характеризуються як нові чи вдосконалені.

Педагогічна діяльність завжди орієнтується на певний зміст, тобто на знання, які слід здобути у процесі навчання, та на якості особистості, які необхідно виховати. Залежно від того, які цінності домінують при цьому, педагогічна діяльність в освітніх перетвореннях може мати формуючий (традиційний) або розвивальний (гуманістичний) характер.

Пошук шляхів оновлення педагогічних систем здійснюється на різних рівнях: одні установи починають розробляти концепції оновлення, інші – вже сформувались як новий тип навчального закладу. Результатами інноваційних пошуків є якісно нові зразки освітніх систем, кожному з яких властиві специфічні структурно-організаційні особливості. Йдеться про нові типи навчальних закладів (адаптивні освітні установи, дитячі садки-школи, школи-лабораторії, гімназії, ліцеї тощо).

За всіх відмінностей у стратегії й тактиці виникнення альтернативних навчальних закладів є багато спільного. У кожному випадку основу цього процесу становить інноваційна педагогічна діяльність, яка має своїм наслідком не лише створення і функціонування закладів нового типу, тобто структурні зміни, а й реформування, обґрунтування, розроблення якісно нових концептуальних засад.

Цільові, змістові та процесуальні особливості інноваційної освітньої системи моделюються передусім на основі гуманістично зорієнтованих педагогічних ідей і технологій, вони спрямовані на актуалізацію освітніх потреб особистості, яка росте й розвивається.

Інноваційна педагогічна діяльність може здійснюватися як у традиційних навчальних закладах (дошкільних установах, школах), так і в закладах нового типу. У традиційних та інноваційних закладах вона здебільшого здійснюється емпіричним шляхом, тобто шляхом проб і помилок. У закладах нового типу інноваційна діяльність виконує стабілізаційну (закріплення і збереження

створеного раніше) і пошукову (спрямовану на зміну стану системи) функції, які відображають різні і взаємопов'язані рівні педагогічної діяльності у процесі її саморозвитку – репродуктивний (відтворюючий) і продуктивний (творчий). Репродуктивна діяльність заснована на відтворенні традиційних схем дій, спрямована на одержання заданого результату відомими засобами. Продуктивна діяльність пов'язана з формулюванням нових цілей і досягненням їх за допомогою нових засобів.

Інноваційна педагогічна діяльність є одним із видів продуктивної діяльності. Серед її обов'язкових компонентів особливу роль відіграє творчість. Надбання світової і вітчизняної педагогіки, сучасні науково-педагогічні дослідження та практичний досвід багатьох поколінь педагогів переконують у необхідності творчого елементу в педагогічній діяльності. Інноваційні процеси, інноваційна педагогічна діяльність без нього просто неможливі. Специфіка педагогічної творчості полягає в тому, що її об'єктом і результатом є творення особистості, а не образу, як у мистецтві, чи механізму, конструкції – як у техніці. Педагогічний процес розглядають як спільну творчість (співтворчість) педагога й вихованця в ситуації педагогічної взаємодії, у процесі якої відбувається педагогічне перетворення людини.

Провідною формою і важливою складовою інноваційної педагогічної діяльності є експеримент, результати якого збагачують новими знаннями про навчально-виховний процес, дають змогу переконатися на підставі педагогічної практики в ефективності нових ідей і технологій.

За змістом і функціональністю педагогічний експеримент може бути навчальним, дидактичним, науково-дослідним. Загалом експеримент у галузі освіти тлумачиться як метод пізнання, за допомогою якого в природних або штучно створених, контрольованих і керованих умовах досліджується педагогічне явище, триває пошук нового, ефективнішого способу розв'язання педагогічної проблеми; метод дослідження, що передбачає виокремлення суттєвих факторів, які впливають на результати педагогічної діяльності, дає змогу варіювати ними задля досягнення оптимальних результатів.

Метою педагогічного експерименту є перевірка ефективності різних педагогічних впливів, тобто змісту, методів, прийомів, форм організації навчальної та виховної роботи. Він дає змогу встановити причинний зв'язок між педагогічними впливами та їх результатами (опануванням знань, умінь, розвитком здібностей, формуванням навичок поведінки тощо).

У педагогічній практиці часто не виправдано ототожнюють із поняттям «експеримент» близькі за змістом поняття «пошук», «пошукова робота», «дослід», «дослідно-експериментальна робота», «дослідницька робота», «власне експеримент», які означають фрагмент «власне експерименту». Насправді чим більше в педагогічній діяльності нового, інноваційного, тим ближча вона до власне експериментальної роботи, чим більше в ній відтворення, хоч і в нових умовах, відомих методів, прийомів, технологій тощо, тим ближча вона до дослідної роботи. Крім того, експеримент повинен бути належно організований.

Особливим видом педагогічного експерименту є інноваційний педагогічний експеримент.

Інноваційний педагогічний експеримент – метод дослідницько-педагогічної діяльності, який передбачає істотні зміни у змісті, формах і методах роботи з метою підвищення їх ефективності.

Як і в інших сферах діяльності, інноваційний педагогічний експеримент виконує не тільки оцінну, а й прагматичну (вивчення умов впровадження новацій) та прогностичну (визначення перспектив розвитку нововведення) функції. Його структура аналогічна структурі наукового експерименту, до якої належать:

- об'єкт і предмет дослідження;
- формулювання мети експерименту;
- визначення завдань і гіпотези експерименту;
- розроблення і вибір конкретних методик і методів дослідження;
- експертиза програми дослідження та етапи проведення експерименту.

Інноваційний педагогічний експеримент є важливим чинником інноваційної освіти, яка головною метою вважає формування в людини дослідницької позиції, виховання у неї ставлення до суспільства як до творчо-пошукового середовища.

3. РОЛЬ ПЕДАГОГІЧНОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ В ІННОВАЦІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Провідною формою і важливою складовою інноваційної педагогічної діяльності є експеримент, результати якого збагачують новими знаннями про навчально-виховний процес, дають змогу переконатися на підставі педагогічної практики в ефективності нових ідей і технологій.

За змістом і функціональністю педагогічний експеримент може бути навчальним, дидактичним, науково-дослідним. Загалом експеримент у галузі освіти тлумачиться як метод пізнання, за допомогою якого в природних або штучно створених, контрольованих і керованих умовах досліджується педагогічне явище, триває пошук нового, ефективнішого способу розв'язання педагогічної проблеми; метод дослідження, що передбачає виокремлення суттєвих факторів, які впливають на результати педагогічної діяльності, дає змогу варіювати ними задля досягнення оптимальних результатів.

Метою педагогічного експерименту є перевірка ефективності різних педагогічних впливів, тобто змісту, методів, прийомів, форм організації навчальної та виховної роботи. Він дає змогу встановити причинний зв'язок між педагогічними впливами та їх результатами (опануванням знань, умінь, розвитком здібностей, формуванням навичок поведінки тощо).

У педагогічній практиці часто невинновдано ототожнюють із поняттям «експеримент» близькі за змістом поняття «пошук», «пошукова робота», «дослід», «дослідно-експериментальна робота», «дослідницька робота», «власне експеримент», які означають фрагмент «власне експерименту». Насправді чим більше в педагогічній діяльності нового, інноваційного, тим ближча вона до власне експериментальної роботи, чим більше в ній

відтворення, хоч і в нових умовах, відомих методів, прийомів, технологій тощо, тим ближча вона до дослідної роботи. Крім того, експеримент повинен бути належно організований.

Особливим видом педагогічного експерименту є інноваційний педагогічний експеримент.

Інноваційний педагогічний експеримент — метод дослідницько-педагогічної діяльності, який передбачає істотні зміни у змісті, формах і методах роботи з метою підвищення їх ефективності.

Як і в інших сферах діяльності, інноваційний педагогічний експеримент виконує не тільки оцінну, а й прагматичну (вивчення умов впровадження новацій) та прогностичну (визначення перспектив розвитку нововведення) функції. Його структура аналогічна структурі наукового експерименту, до якої належать:

- об'єкт і предмет дослідження;
- формулювання мети експерименту;
- визначення завдань і гіпотези експерименту;
- розроблення і вибір конкретних методик і методів дослідження;
- експертиза програми дослідження та етапи проведення експерименту.

Інноваційний педагогічний експеримент є важливим чинником інноваційної освіти, яка головною метою вважає формування в людини дослідницької позиції, виховання у неї ставлення до суспільства як до творчо-пошукового середовища.

Інноваційний педагогічний експеримент є важливим чинником інноваційної освіти, яка головною метою вважає формування в людини дослідницької позиції, виховання у неї ставлення до суспільства як до творчо-пошукового середовища.

За змістом і функціональністю педагогічний експеримент може бути навчальним, дидактичним, науково-дослідним. Загалом експеримент у галузі освіти тлумачиться як метод пізнання, за допомогою якого в природних або штучно створених, контрольованих і керованих умовах досліджується

педагогічне явище, триває пошук нового, ефективнішого способу розв'язання педагогічної проблеми; метод дослідження, що передбачає виокремлення суттєвих факторів, які впливають на результати педагогічної діяльності, дає змогу варіювати ними задля досягнення оптимальних результатів.

Метою педагогічного експерименту є перевірка ефективності різних педагогічних впливів, тобто змісту, методів, прийомів, форм організації навчальної та виховної роботи. Він дає змогу встановити причинний зв'язок між педагогічними впливами та їх результатами (опануванням знань, умінь, розвитком здібностей, формуванням навичок поведінки тощо).

У педагогічній практиці часто невинновдано ототожнюють із поняттям «експеримент» близькі за змістом поняття «пошук», «пошуковаробота», «дослід», «дослідно-експериментальна робота», «дослідницька робота», «власне експеримент», які означають фрагмент «власне експерименту». Насправді чим більше в педагогічній діяльності нового, інноваційного, тим ближча вона до власне експериментальної роботи, чим більше в ній відтворення, хоч і в нових умовах, відомих методів, прийомів, технологій тощо, тим ближча вона до дослідної роботи. Крім того, експеримент повинен бути належно організований.

Для педагогів, які працюють в інноваційному режимі, важливе значення має вивчення педагогічного досвіду як джерела інноваційної діяльності. Особливий інтерес вони виявляють до таких його різновидів, як передовий і новаторський педагогічний досвід.

Передовий педагогічний досвід – навчально-виховна, організаційно-педагогічна діяльність, у процесі якої стабільні позитивні результати у розв'язанні актуальних педагогічних проблем забезпечуються використанням оригінальних форм, методів, прийомів, засобів навчання та виховання, нових освітніх систем або інтеграції традиційних форм, методів, прийомів і засобів. Новаторський педагогічний досвід — породжена радикально новою педагогічною ідеєю навчально-виховна, організаційно-педагогічна • діяльність.

Особливим видом педагогічного експерименту є інноваційний педагогічний експеримент. Інноваційний педагогічний експеримент – метод дослідницько-педагогічної діяльності, який передбачає істотні зміни у змісті, формах і методах роботи з метою підвищення їх ефективності.

4. ЦІННІСТЬ ПЕРЕДОВОГО І НОВАТОРСЬКОГО ДОСВІДУ ДЛЯ ПЕДАГОГА, ЯКИЙ ЗАЙМАЄТЬСЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

Для педагогів, які працюють в інноваційному режимі, важливе значення має вивчення педагогічного досвіду як джерела інноваційної діяльності. Особливий інтерес вони виявляють до таких його різновидів, як передовий і новаторський педагогічний досвід.

Передовий педагогічний досвід — навчально-виховна, організаційно-педагогічна діяльність, у процесі якої стабільні позитивні результати у розв’язанні актуальних педагогічних проблем забезпечуються використанням оригінальних форм, методів, прийомів, засобів навчання та виховання, нових освітніх систем або інтеграції традиційних форм, методів, прийомів і засобів.

Головними критеріями передового педагогічного досвіду є:

— актуальність — відповідність досвіду найважливішим на певному етапі проблемам навчання і виховання;

— новизна — наявність у теорії та практиці раніше не відомих знань, форм і методів діяльності. Вона властива не тільки науковим відкриттям, а й раціоналізації окремих аспектів педагогічної діяльності;

— результативність — підвищення рівня розвитку дітей у процесі застосування конкретного досвіду, оптимальне використання учителем (вихователем) і дітьми сил і часу для досягнення результату;

— стабільність — використання досвіду в діяльності інших педагогів протягом тривалого часу;

— раціональність — досягнення високих результатів за розумної інтенсифікації зусиль, засобів і використання часу;

— перспективність — можливість творчого наслідування досвіду іншими педагогами.

Послугуючись цими критеріями як своєрідними еталонами, можна оцінити рівень досягнення результатів у розвитку набутих на основі й у процесі безпосередньої педагогічної діяльності знань і навичок. Застосовувати їх слід сукупно, а не вибірково. Недооцінення ознак передового педагогічного досвіду може спричинити суб'єктивізм, помилкові, невиправдані оцінки, а перебільшення їх — формалізм.

Передовий педагогічний досвід, маючи багато спільного з новаторським досвідом, суттєво відрізняється від нього.

Новаторський педагогічний досвід — породжена радикально новою педагогічною ідеєю навчально-виховна, організаційно-педагогічна діяльність.

Залежно від змісту і конкретних результатів виокремлюють такі його види:

— дослідницький педагогічний досвід (суть його полягає в отриманні оригінальних даних, нерідко — відкриттів завдяки використанню пошуку);

— раціоналізаторський педагогічний досвід (його метою є вдосконалення практики навчання і виховання на основі використання творчих ідей).

Як правило, новаторський педагогічний досвід є результатом творчого пошуку, реалізації оригінальних, смислових педагогічних ідей. Так були обґрунтовані теорія і методика педагогіки співробітництва, авторські програми Л. Блудової та Н. Дернович «Створення умов природного розвитку дітей у системі дошкільного виховання» та «Ладки», авторська методика Л. Шульги з розвитку художніх здібностей дітей дошкільного віку, програма з фізичного виховання дошкільників і молодших школярів М. Єфименка.

Певний потенціал перспективних ідей, які збагачують педагогічну практику, містить зразковий (репродуктивний) педагогічний досвід.

Зразковий (репродуктивний) педагогічний досвід — навчально-виховна, організаційно-педагогічна діяльність, яка забезпечує ефективне і якісне розв'язання завдань навчання і виховання.

Залежно від того, хто є автором чи носієм досвіду (окремий педагог, група вчителів або вихователів, методичне об'єднання працівників освітніх закладів району, міста, області та ін.), його класифікують як колективний, груповий або індивідуальний.

Педагогічний досвід, будучи продуктом творчого пошуку, експерименту педагогів-новаторів, за певних умов може стати унікальним надбанням усієї навчально-виховної системи. Відбувається це у процесі реалізації технології впровадження в освітню практику досягнень педагогічної науки та передового педагогічного досвіду. Цілеспрямованість, системність цієї роботи забезпечує система моделювання (створення) передового педагогічного досвіду. Цей процес охоплює чотири етапи:

1. Процес моделювання. Науково обґрунтоване моделювання передового педагогічного досвіду передбачає діяльність учених-педагогів, працівників управління освітою, керівників освітніх закладів і методичних служб. На цьому етапі вчені-педагоги, працівники органів управління освітою, керівники навчальних закладів і методичних служб організовують спільну діяльність щодо створення певної теоретичної моделі передового педагогічного досвіду, яка, крім педагогічної новизни, враховувала б відповідні морально-психологічні, науково-теоретичні, науково-методичні, правові фактори. Основними компонентами цього процесу є:

- визначення мети й завдання створюваного досвіду;
- аналіз науково-теоретичних джерел та актуальної практики;
- визначення об'єкта;
- розроблення структури моделі досвіду, плану і методики впровадження, системи аналізу і контролю тощо.

На цьому етапі важливо з'ясувати суть, мету проєктованого досвіду, особливості проблем, які доведеться вирішувати, обсяг і терміни відповідних робіт.

2. Формування моделі досвіду. Особливістю цього етапу є створення за допомогою понять, схем, рекомендацій, алгоритму дій системи засобів

педагогічної, управлінської, науково-методичної діяльності або окремих її елементів. Як правило, до структурних компонентів цієї системи належать:

- обґрунтування актуальності досвіду;
- теоретична база досвіду;
- провідна ідея досвіду;
- технологія досвіду;
- прогнозовані результати.

Наслідком такої роботи є бачення цілісної картини модельованого досвіду, а також теоретичне визначення його ефективності.

3. Створення (виращування) досвіду. На цьому етапі теоретичні положення моделі трансформуються в реальну педагогічну діяльність. Він найскладніший і найтриваліший, найчастіше розгортається за такою схемою:

- освоєння працівниками теоретичних знань для оволодіння новими засобами роботи;
- застосування заданих способів діяльності;
- коригування діяльності учасників;
- виявлення специфічних засобів реалізації завдань;
- експертна оцінка досвіду.

На завершенні етапу створення педагогічний досвід постає як цілісний, самодостатній феномен, аналіз і оцінка якого є передумовою для висновків про доцільність впровадження в педагогічну практику.

4. Упровадження в педагогічну практику створеного досвіду. Відбувається воно у процесі реалізації системи науково-методичних і організаційних заходів, які забезпечують використання досвіду в масовій педагогічній практиці. Для цього важливо мати опис створеного досвіду і рекомендації щодо його впровадження.

Інноваційна педагогічна діяльність структурно охоплює зовнішні (мета, засоби досягнення, об'єкт впливу, суб'єкт діяльності, результат) і внутрішні (мотивація, зміст, операції) компоненти. Як і будь-яка педагогічна діяльність, вона виконує гностичну (пізнавальну), проектувальну (перспективне

планування завдань і способів їх розв'язання), конструктивну (співпраця педагога і вихованців), комунікативну (взаємодія педагога з учнями, колегами), організаторську (поетапність дій педагога і вихованців) функції.

Головними особливостями інноваційної педагогічної діяльності є особистісний підхід (спрямованість на особистість, гуманістична природа), творчий, дослідно-експериментальний характер, стійка мотивованість на пошук нового в організації навчально-виховного процесу.

Включення педагога в інноваційну діяльність може бути наслідком дії різноманітних чинників. Часто до неї спонукає їх невдоволеність методиками, результатами особистої праці, освоєння нових знань, особливо у суміжних сферах, осмислення і якісно нове бачення особистої життєвої місії, іноді – творче осяяння, яке, як правило, є результатом тривалого пошуку й аналізу здобутого на цьому шляху. Певною мірою ефективний і зовнішній організаційний вплив, тобто цілеспрямоване використання різноманітних форм залучення педагога до інноваційної діяльності, до яких належать:

- організація постійно діючого наукового семінару з найактуальніших проблем, над якими працюють педагоги навчального закладу;
- стажування педагогів при науково-дослідних інститутах і вищих навчальних закладах;
- педагогічні ради, «круглі столи», дискусії;
- ділові, евристичні ігри з генерування нових педагогічних ідей;
- творча діяльність педагогів у методичних об'єднаннях;
- участь у науково-практичних конференціях;
- узагальнення власного досвіду і досвіду своїх колег;
- заняття на спеціальних курсах підвищення кваліфікації;
- самостійна дослідницька, творча робота над темою, проблемою;
- участь у колективній експериментально-дослідницькій роботі у межах спільної проблеми, над якою працюють педагоги навчального закладу.

Стратегія інноваційної діяльності педагогічного колективу, окремих педагогів у кожній конкретній ситуації має свої часові обмеження, що залежить

від масштабності інновації, від того, скільки часу і яких людських, організаційних, матеріально-фінансових ресурсів вона потребує.

Отже, інноваційна педагогічна діяльність є основою оновлення навчальних закладів, чинником розвитку освітніх систем. Її результат визначають структурні та змістові зміни в роботі закладу, освітньої системи, а за певних умов – створення якісно нової педагогічної практики – авторського закладу чи радикального реформування усієї освітньої системи.

5. ЗНАЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМИ ОСВІТНІМИ ПРОЦЕСАМИ НА НАУКОВІЙ ОСНОВІ

Управління інноваційними педагогічними процесами є однією із складових загальної системи управління освітою. На сучасному етапі у системі освіти акцент робиться на управлінні цілісним педагогічним процесом на науковій основі, розумінні всієї його складності, знання механізмів і закономірностей педагогічної взаємодії, які сприяють розвитку особистості, що є основним завданням освіти. Управління інноваційними процесами здійснюється на загальнодержавному, регіональному рівнях та на рівні загальноосвітніх навчальних закладів. Спільним для всіх рівнів управління освітою є прагнення подолати адміністративний стиль управління, мінімізувати бюрократичні зв'язки між рівнями управління, використовувати інтелектуальний та творчий потенціал педагогів, залучати вчених до вирішення проблем сучасної педагогічної практики.

Управління освітою можна розглядати у трьох аспектах:

- організація – управління освітою є складною організаційно-структурною системою, до складу якої входять структурні елементи державного, регіонального управління освітою та управління загальноосвітнім навчальним закладом;

- процес – управління освітою є комплексом взаємозалежних циклічно повторюваних процесів розробки та реалізації рішень, спрямованих на забезпечення функціонування та розвитку усіх складових системи освіти;

– взаємодія суб'єктів освіти – управління освітою є складний багатоплановий процес, в якому зміни суб'єктів відбуваються не лише в межах взаємозв'язку, але й у межах взаємозумовленості.

В організаційно-структурній системі управління інноваційними процесами доцільно виділити три рівні:

- загальнодержавний;
- регіональний;
- шкільний (рівень загальноосвітнього навчального закладу).

Зупинимося детальніше на цих рівнях управління інноваційними процесами.

Загальнодержавний рівень управління інноваційними процесами формує освітню політику, забезпечує нормативну базу для її реалізації. Основою нормативної бази інноваційної діяльності в освіті є закони України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про авторське право і суміжні права», «Про науково-технічну інформацію», «Про наукову і науково-технічну експертизу».

В окремих державних документах наголошується на важливості організації інноваційної діяльності та визначаються перспективи. Колегія Міністерства освіти і науки України визначила пріоритетні напрями інноваційної діяльності галузевого рівня у сфері освіти:

- інноваційні технології навчання;
- інтерактивні методи навчання з використанням інформаційних технологій;
- створення комп'ютерно-орієнтованих методів систем навчання з різних предметів і навчальних дисциплін;
- розробка і впровадження новітніх дидактичних моделей та технологій профільного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах;
- розробка програмових засобів навчального та наукового призначення, новітніх програм, підручників, посібників та

– методичних матеріалів нового покоління, у тому числі – електронних.

Наукову та технологічну основу інноваційного розвитку шкільної освіти регіону складає комплекс соціально-педагогічного проектування, тобто така інноваційна форма організації освітнього середовища, комплексний характер управління якої започаткований на основі нормативного, науково-методологічного та технологічного забезпечення, що відбувається в умовах активної взаємодії з оточуючим середовищем, спрямований на реалізацію стратегічних цілей і завдань у контексті сучасних викликів.

Відтак, основним у соціально-педагогічному проектуванні є реалізація таких цілей:

- гармонізація освітніх систем і концепцій, спрямована на утвердження особистісно орієнтованої освіти;
- забезпечення умов для розгортання інноваційних процесів у межах концепції «життєвого циклу»;
- проектно-програмне регулювання інноваційного розвитку освіти.

Змістову частину проектування інноваційного середовища забезпечують: Програма розвитку регіону, Концепції інноваційного розвитку загальноосвітніх навчальних закладів, інноваційні проекти та програми.

Технологічна складова охоплює комплекс освітніх новацій, які мають ефективні результати у практиці освіти столичного регіону.

Проектування інноваційного середовища відбувається на основі визначених цілей. Між цілями та метою існують певні розбіжності. Так, Л. Калініна відзначає, що «цілі є важливим методологічним аспектом теорії пріоритетів; вони визначаються за умови виявлення суперечностей між зростанням потреб і можливостей для їх задоволення; це те, заради чого в кінцевому рахунку встановлюються пріоритети». Натомість, мета є «ідеальним образом бажаного, можливого й необхідного станів об'єкта, тобто прогнозованим результатом».

Програмою регіонального розвитку галузі «Столична освіта» передбачено реалізацію стратегічних і тактичних цілей. В основу стратегії покладено ідею «прориву» освіти на найважливіших для даного часу напрямках: здоров'я школярів, інформаційне забезпечення, інноваційний розвиток, полікультурна освіта, індивідуальні форми освіти школярів, перехід до повної чотирирічної початкової школи в системі 12-річної шкільної освіти, екологічна культура тощо.

Основними тактичними цілями стали пошуки оптимального співвідношення між змістом і технологіями його реалізації. Це дало змогу відповідно до напрямів «прориву» визначити конкретні заходи та дії для реалізації започаткованих стратегій.

Концепція інноваційного розвитку середнього загальноосвітнього навчального закладу, як одна із змістових складових інноваційного середовища визначає місію, «філософію існування» школи. У педагогіці концепція розглядається як система поглядів на те чи інше педагогічне явище, процес, спосіб розуміння, тлумачення педагогічних подій. Особливість кожної концепції полягає в її співвіднесеності щодо спільного бачення колективом ядра освітніх цінностей. Л. Даниленко підкреслює, що «спрямованість концепції залежить від того, яка сторона діяльності визначена керівництвом як ключова». Оскільки інноваційна спрямованість педагогічної діяльності стає визначальним напрямом роботи школи, виникає необхідність у концептуалізації такої діяльності. У регіональному контексті цей підхід дозволяє забезпечити різноманітність, багатоваріативність освітніх послуг.

Загальною вимогою у розробці Концепції інноваційного розвитку школи є такі позиції:

- визначення освітніх парадигм як науково-методологічної основи інноваційного розвитку школи;
- обґрунтування місії та завдань школи;
- зміст і форми організації навчально-виховного процесу;
- структура школи й основні напрями діяльності;

- організація науково-методичної та дослідницько-пошукової роботи;
- специфіка управління та кадрове забезпечення;
- матеріально-технічне та фінансове забезпечення інноваційних змін.

Питання для самоконтролю:

1. У чому ви вбачаєте своєрідність сучасної освітньої ситуації?
2. Охарактеризуйте причини і сутність світової кризи освіти.
3. Розкрийте соціальне значення таких принципів Державної національної програми «Освіта» («Україна ХХІ століття»):
 - пріоритетність освіти;
 - демократизація освіти;
 - гуманізація освіти;
 - гуманітаризація освіти;
 - національне спрямування освіти;
 - відкритість системи освіти;
 - неперервність освіти;
 - неподільність навчання й виховання;
 - багатоукладність і варіантність освіти.
4. Обґрунтуйте роль інноваційних процесів у сучасній освіті.
5. Якими є вимоги до освітнього рівня фахівців сучасного високотехнологічного виробництва?
6. Який педагог потрібен сучасному навчальному закладу?
7. Окресліть коло проблем навчального закладу, на вирішення яких спрямована інноваційна діяльність.
8. Розкрийте специфіку інноваційного навчання та його роль у розвитку самоцінної особистості.
9. Чим обумовлена важливість співробітництва і співтворчості як характеристик інноваційності у процесах навчання і виховання?
10. Обґрунтуйте передумови виникнення педагогічної інноватики в нашій країні.

11. У чому ви вбачаєте спільність і відмінність понять «інноватика», «інновація», «інноваційні процеси в освіті»?
12. Чи можна ототожнювати все нове з прогресивним і сучасним?
13. Розкрийте значення поняття «новизна» як головної властивості і самостійної цінності будь-якого нововведення.
14. Визначте взаємозв'язок інновації і традиції.
15. Від чого залежить інноваційний потенціал навчально-виховного закладу?
16. Як, на ваш погляд, співвідносяться творчість і професіоналізм у діяльності педагога-новатора?
17. Наведіть приклади часткових, модульних і системних педагогічних нововведень.
18. Охарактеризуйте головні закони перебігу інноваційних процесів.
19. Чому важливо знати структуру інноваційних педагогічних процесів?
20. Проаналізуйте характерні особливості етапів зародження, освоєння і рутинізації нововведення.
21. Розкрийте роль інновативності як здатності сприймати нове у педагогічній діяльності.
22. З'ясуйте умови ефективності інноваційних процесів у системі освіти.
23. Охарактеризуйте можливі причини опору практиків нововведенням.
24. У чому полягає роль керівника у розвитку інноваційного потенціалу освітнього закладу?
25. Охарактеризуйте особливості інноваційної діяльності педагога.
26. Яку роль відіграє педагогічний експеримент в інноваційній діяльності?
27. У чому полягає цінність передового і новаторського досвіду для педагога, який займається інноваційною діяльністю?
28. Чим обумовлені психологічні бар'єри в інноваційній діяльності педагога?
29. Охарактеризуйте на конкретних прикладах інноваційні стереотипи.
30. Що необхідно змінити для успішного подолання психологічних

бар'єрів у професійній діяльності педагога?

31. Розкрийте значення управління інноваційними освітніми процесами на науковій основі.

32. У чому виявляється сутність готовності педагога до інноваційної діяльності?

33. Які складові утворюють інноваційну компетентність педагога?

34. Проаналізуйте рівні сформованості готовності до інноваційної педагогічної діяльності.

35. Охарактеризуйте компоненти готовності педагога до інноваційної діяльності.

36. Наскільки доцільною, на ваш погляд, є діагностика готовності педагога до інноваційної діяльності?

37. Які методи розвитку інноваційної поведінки педагога ви вважаєте найефективнішими?

38. Запропонуйте шляхи формування індивідуального стилю діяльності педагога.

ЛАБОРАТОРНА РОБОТА 2-3

Тема: Використання можливостей ІКТ в освітній діяльності сучасного фахівця

Література:

1. Бернерс-Лі Т. Заснування Павутини: З чого починалася і до чого прийде Всесвітня мережа / Перекл. з англ. А. Іщенко. - К.: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2007. - 207 с.
2. Интернет-СМИ: Теория и практика: Учеб. пособие для студентов вузов / под ред. М. М. Лукиной. - М.: Аспект-пресс, 2010. - 348 с.
3. Кадемія М. Ю., Шахіна І. Ю. Інформаційно-комунікаційні технології в навчальному процесі: навчальний посібник / М. Ю. Кадемія, І. Ю. Шахіна. - Вінниця, ТОВ фірма «Планер», 2011. – 220 с.
4. Лукина М. М., Фомичева И. Д. СМИ в пространстве Интернета. - М.: МГУ им. М. В. Ломоносова, 2005.- 87 с.
5. Медіаосвіта та медіаграмотність: підручник / Ред.-упор. В. Ф. Іванов, О. В. Волошенюк; За науковою редакцією В. В. Різуна. - Київ: Центр вільної преси, 2012. - 352 с.
6. Мезрич Б. Миллиардеры поневоле. Альтернативная история создания Facebook / Пер. с англ. Дмитрия Угорского. - М.: Юнайтед пресс, 2010. - 240 с.
7. Носик А. Самиздат. Интернет и профессиональный читатель. - «Отечественные записки». - № 4. - 2003. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://magazines.russ.ru/oz/2003/4/2003_4_15.html
8. Сокол І. М. Технологія Веб 2.0. Сайти, блоги, фотосервіси, карти знань / Ірина Сокол. – К. : Шк. світ, 2011. – 128 с.
9. Ставицька І. В. Інформаційно-комунікаційні технології в освіті / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://confesp.fl.kpi.ua/ru/node/1103>
10. Шахіна І. Ю. Медійні засоби в освітньо-виховному процесі: навчальний посібник / І. Ю. Шахіна. – Вінниця :ФОП Тарнашинський О. В., 2016. – 271 с.

11. Шахіна І. Ю. Інноваційні методи, технології та моніторинг якості електронного навчання: навчальний посібник / І. Ю. Шахіна. – Вінниця : ФОП Тарнашинський О. В., 2018. – 556 с.

12. Штайншаден Я. Социальная сеть. Феномен Facebook. - СПб: Издательский дом «Питер», 2011.

13. Эко У. От Интернета к Гутенбергу // Новое литературное обозрение. - 1998. - № 32. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.philosophy.ru/library/eco/internet.html>.

План:

1. Інформатизація освіти в сучасному суспільстві.
2. Позитивні і негативні наслідки використання ІКТ в навчальному процесі.
3. Використання ІКТ у здійсненні самостійної роботи студентів.
4. Роль і місце ІКТ у здійсненні позааудиторної діяльності студентів.
5. Групова робота та залучення користувачів до створення інформаційного продукту.
6. Застосування блогінгу в освітній діяльності на прикладі різних сервісів.
7. Створення інтелектуальних он-лайнних карт знань.
8. Технології створення хмарки тегів та їх використання в професійній діяльності.

1. ІНФОРМАТИЗАЦІЯ ОСВІТИ В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Інформатизація освіти, в першу чергу, спрямована на розробку методів і засобів, орієнтованих на реалізацію основних виховних і освітніх педагогічних цілей за допомогою використання новітніх досягнень комп'ютерної техніки. Сюди відноситься комп'ютерне навчання школярів, оволодіння ними сучасними досягненнями ІКТ, модернізація освіти, цілей, методів та форм навчання, його змісту.

Процес інформатизації освіти має свої цілі. До них відноситься:

1. Створення сприятливих умов для доступу до навчальної, наукової і культурної інформації.

2. Інтенсифікації взаємодії учасників педагогічного процесу за допомогою застосування засобів інформатизації.

3. Зміна моделі управління освітою.

4. Підвищення якості освіти за рахунок використання ІКТ.

Розвиток інформатизації освіти має наступні передумови:

– Стрімкий процес інформатизації суспільства в цілому. Так, на сьогоднішній день все більше і більше людей мають персональні комп'ютери, підключені до всесвітньої мережі, в тому числі школярі, студенти.

– Зростання технічних можливостей засобів інформатики та зниження їх вартості, що робить їх більш доступними. Практично в кожній школі є свій комп'ютерний клас, а більшість сучасних шкіл і університетів встановлюють комп'ютери, мультимедійні проектори та дошки в кожній аудиторії.

– Курс на формування нової інформаційного середовища суспільства, інфосфери. Природно, що при таких перспективах важливо навчити школярів та студентів правильно і з користю використовувати ІКТ.

Для реалізації основних цілей центр інформатизації якості освіти пропонує проводити роботи за такими напрямками:

1. Комп'ютеризація освітніх установ, в яку входить не тільки забезпечення шкіл і університетів комп'ютерами, але і периферійним обладнанням, таким як мультимедійні проектори та дошки, принтери, сканери, модеми та інше.

2. Підключення освітніх установ до мережі інтернет. Надалі це дозволить учням користуватися інформаційно-освітніми ресурсами безпосередньо під час уроку, а вчителі зможуть проводити уроки віддалено або ж відвідувати дистанційні курси підвищення кваліфікації на робочому місці.

3. Створення і реалізація технологій дистанційного навчання. На сьогоднішній день дана форма навчання вважається однією з найбільш перспективних. Але в теж час дистанційна освіта має ряд недоліків, серед яких

можна виділити високу вартість курсів і кілька недоопрацьовану систему контролю знань. Надалі планується опрацювати методику навчання і знизити його вартість, що дозволить зробити його доступним кожному.

4. Створення єдиної інформаційної системи моніторингу навчання, що допоможе проводити своєчасні зрізи знань, визначати недоліки і переваги того чи іншого способу навчання. Це одна з головних задач, яку переслідує інформатизація. Якість освіти має значно зрости, вважають експерти.

5. Забезпечення освітніх установ електронними навчальними посібниками, відповідними освітніми програмами. Останнім часом популярною стала і проблема розробки електронних підручників, які дозволять значно підвищити ефективність навчання. У теж час, на сьогоднішній день відсутні єдині, складені відповідно до навчальної програми, підручники. У більшості випадків вчителі самостійно розробляють електронні посібники для своїх учнів.

6. Відкриття інформаційних освітніх центрів, в яких не тільки учні, але й вчителі зможуть підвищити свою комп'ютерну грамотність, ознайомитися з новітніми інформаційними технологіями і методами їх застосування в освітній сфері.

7. Інформатизація освіти - це створення нормативно-правової бази щодо впровадження у навчальний процес інформаційних комунікаційних технологій. Природно, що для впровадження нових технологій необхідна законодавча база, яка не лише зафіксує права та обов'язки, порядок впровадження ІКТ, але і врахує питання авторських прав на електронні посібники.

2. ПОЗИТИВНІ І НЕГАТИВНІ НАСЛІДКИ ВИКОРИСТАННЯ ІКТ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Відзначимо основні переваги даного процесу.

1. Удосконалення методів і технологій відбору навчальних матеріалів.

2. Введення нових спеціалізованих дисциплін, пов'язаних з вивченням інформатики та інформаційних технологій як в університетах, так і в школах.

3. Зміна в методиці викладання традиційних шкільних дисциплін, не пов'язаних з інформатикою. Наприклад, використання комп'ютерів на уроках біології або хімії дозволить проводити досліди шляхом моделювання їх за допомогою спеціальних програм.

4. Додаткова мотивація учнів, що призводить до підвищення ефективності навчання. Помічено, що уроки з застосуванням комп'ютерних технологій більш цікаві дітям, ніж традиційні.

5. Інформатизація системи освіти дозволить створити нові форми взаємодії в процесі навчання: учень - комп'ютер.

6. Удосконалення системи управління освітою.

7. Розвиток альтернативного і логічного мислення.

8. Формування стратегій пошуку розв'язання навчальних і практичних задач за допомогою ІКТ.

9. Індивідуалізація навчання.

Незважаючи на свою привабливість і масу переваг, інформатизація сучасної освіти має і ряд істотних недоліків:

1. Обмеження живого спілкування між вчителем і учнями. При використанні ІКТ основна роль у навчанні поступово відходить технічних засобів, учитель же, здебільшого, займається добором необхідного матеріалу та подальшого його презентацією.

2. Зниження комунікативних навичок з-за наявності діалогу: учень - комп'ютер. Чим більше часу студент спілкується з технічними засобами навчання, тим менше часу залишається на бесіди з учителем та іншими учнями. У такій ситуації істотно знижуються навички комунікації, що надалі негативно впливає на соціалізацію.

3. Зниження соціальних контактів, що безпосередньо пов'язане з попереднім пунктом. Спілкування з комп'ютером знижує рівень соціальної активності не тільки на уроці, але і в житті в цілому.

4. Використання готової інформації. Використовуючи сучасні ІКТ, діти все менше часу приділяють пошуку та обробці інформації. Вони беруть з

інтернету вже готові доповіді та реферати та зачитують їх. При цьому вони не проводять детального підбору та аналізу матеріалу, а беруть вже готові зразки. Надалі таким дітям буде досить складно самостійно писати курсові та дипломні роботи з високим рівнем унікальності.

5. Постійна робота за комп'ютером може стати причиною залежності. Це серйозна проблема, яка може привести не тільки до проблем із навчанням, але і психічних, фізіологічних відхилень.

6. Зниження здоров'я. Постійна робота за комп'ютером негативно впливає на формування постави дитини, його зір.

3. ВИКОРИСТАННЯ ІКТ У ЗДІЙСНЕННІ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Самостійна робота є найважливішим компонентом педагогічного процесу, що передбачає інтеграцію різних видів індивідуальної та колективної навчальної діяльності, яка здійснюється як під час аудиторних, так й позааудиторних занять, без участі викладача та під його безпосереднім керівництвом. У контексті сучасної парадигми навчання самостійна робота домінує серед інших видів навчальної діяльності студентів та дозволяє розглядати знання як об'єкт власної діяльності студента. Пізнавальна діяльність студентів у процесі виконання самостійної роботи характеризується високим рівнем самостійності та активності, являється залученням суб'єкта до творчої діяльності.

Самостійна робота у ВНЗ передбачає поетапне засвоєння нового матеріалу, його закріплення, застосування на практиці, повторення матеріалу. Ефективність самостійної роботи залежить від її організації, змісту, взаємозв'язку та характеру завдань у даному виді самостійної роботи і авжеж результатів її виконання.

Таке розуміння сутності самостійної роботи дозволяє враховувати зовнішню та внутрішню сторони цього поняття. З одного боку, самостійна робота розглядається як педагогічний засіб організації та управління

самостійною діяльністю студента в навчальному процесі, з іншого боку, – це специфічна форма навчально-наукового пізнання.

У сучасних умовах інформатизації суспільства та педагогічної системи проблема самостійності виходить на суттєво новий рівень. Аналіз досліджень з проблеми використання інформаційних технологій у навчанні студентів дозволяє визначити основні напрями активного застосування інформаційних технологій у навчальному середовищі:

- розширення можливостей підвищення якості освіти, відкриття нових можливостей розвитку мислення студентів, підбір індивідуальних способів отримання знань шляхом самостійної роботи за допомогою комп'ютера, реалізація важливих функцій використання інформаційних технологій як фактора зближення сфери освіти з реальним світом (Г. А. Бордовський, І. Б. Горбунова, А. С. Кондратьєв);

- організація навчання на основі поєднання традиційних та сучасних методів навчання, педагогічних та інформаційних технологій навчання, що пов'язано зі створенням єдиного інформаційного освітнього та інформаційного середовища (Є. С. Полат, В. А. Смірнов);

- розвиток самостійності студентів на основі засобів інтерактивних технологій навчання та інформаційних технологій (В. В. Лаптев).

Під час організації самостійної роботи студентів у контексті використання інформаційних технологій (ІКТ) ми спираємося на наступні підходи: диференційний, системний та структурно-функціонального зв'язку.

Диференційний підхід щодо застосування інформаційно-комунікативних технологій у навчанні дозволяє розширити доступність навчання, відбувається зміна якості навчання, засвоєння нових технологій, використання додаткових ресурсів навчання та відбувається посилення ролі самостійної роботи студентів у навчальному процесі. Об'єктивна необхідність у системному підході в організації самостійної роботи студентів характеризує активне використання інформаційних технологій як ефективні методи, що забезпечують системність та структурно-функціональну зв'язність навчального матеріалу.

Усі сучасні освітні технології спрямовані на те, щоб привчити студента працювати самостійно, так як саме ця якість дає можливість успішно адаптуватися в умовах швидкозмінного суспільства. Головну роль в організації самостійної роботи студентів мають саме ті інформаційні технології, які відкривають доступ до нетрадиційних джерел інформації, дають можливості для набуття та закріплення навичок, дозволяють реалізувати нові методи навчання.

Самостійну роботу студентів при вивченні дисциплін навчального плану у ВНЗ з використанням інформаційних технологій можна організувати як систему:

- роботи з електронними виданнями в бібліотеці, підготовки до практичних занять;
- виконання індивідуальних завдань на основі використання інформаційних технологій;
- поточної атестації за допомогою електронного тестування;
- використання освітніх сайтів та автоматизованих навчальних програмних засобів.

Використання інформаційних технологій передбачає застосування різноманітних комп'ютерних програм та курсів навчального призначення. Такі програми спираються на використання наочності, яка за допомогою комп'ютера є значно ефективнішою. Багато комп'ютерних курсів використовують нові можливості презентації навчального матеріалу на диску. Специфічними особливостями, на думку М. А. Бовтенко, є особлива інтерактивність, використання комплексу засобів представлення інформації: тексту, графіки, звуку, відео; індивідуалізація навчання; адаптивність; моделювання завдань та контроль виконання.

Комп'ютерні програми особливо підходять для організації самостійної роботи студента з закріплення навчального матеріалу вивченого на заняттях та підготовки до аудиторних занять. При розробці завдань для самостійного

виконання студентами з використанням комп'ютерних навчальних програм викладачем робиться акцент на індивідуальну роботу студентів з добре підготовленим структурним матеріалом. Для самостійної роботи використовуються програмні продукти, які можна віднести до поточного типу, які дозволяють представляти вивчає мий розділ як завершений об'єкт.

4. РОЛЬ І МІСЦЕ ІКТ У ЗДІЙСНЕННІ ПОЗААУДИТОРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ

Характерною особливістю сучасного розвинутого суспільства є інформатизація. Широке використання інформаційно-комунікаційних технологій є об'єктивною реальністю і необхідністю. Дані технології відкривають великі можливості для розвитку закладів освіти, сприяють реалізації психолого-педагогічних цілей виховання та навчання, забезпечують вирішення завдань професійної орієнтації і підготовки молодих спеціалістів до майбутньої діяльності. Вони вчать самостійно набувати знання працювати з інформацією, моделювати і пристосовувати її для подальшої професійної діяльності.

Згідно із сучасними вимогами випускники ВНЗ I-II рівня акредитації повинні не тільки володіти професійними знаннями і навичками, а й бути готовими до опанування нових знань, які забезпечують професійну мобільність і конкурентоспроможність. В умовах комп'ютеризації всіх галузей і суспільства в цілому зростає значення компетентності спеціалістів певної галузі. Уміння раціонально використовувати інформаційно-комунікаційні технології у самостійній професійній діяльності стає важливим показником повноцінності сучасного спеціаліста. Такі спеціалісти, які володіють творчим самостійним мисленням, затребувані на ринку праці.

Інформаційно-комунікаційні технології включають в себе апаратні засоби (комп'ютери, сервери тощо) та програмне забезпечення (операційні системи, мережеві протоколи, пошукові системи тощо). ІКТ – це всілякі способи й методи обміну знаннями, фактами, правилами, тому будь-яка педагогічна

технологія – це інформаційна технологія, тому що основу технологічного процесу навчання складає отримання та перетворення інформації.

Самостійну роботу студентів можна класифікувати за різними критеріями. Розглянемо, для прикладу, самостійну роботу з огляду на місце і час проведення, характер керівництва нею з боку викладача і спосіб здійснення контролю за її результатами. Відокремлюють:

- самостійну роботу студентів під час аудиторних занять (лабораторні та практичні роботи, виконання контрольних завдань тощо);
- позааудиторну самостійну роботу (самостійні заняття студентів, виконання домашніх завдань, робота над розрахунково-графічними завданнями);

У самостійну роботу студентів під контролем викладача (індивідуальні заняття з викладачем, виконання індивідуальних навчально-дослідних завдань).

Зупинимося більш детально на дослідженні другого пункту позааудиторній самостійній роботі студентів, як приклад, розглянемо самостійну роботу з дослідницькою і навчальною літературою. Такий вид роботи застосовується при проблемному навчанні: перед студентами ставиться певна задача, розв'язок якої однозначно є або в електронній бібліотеці навчального закладу, або в Інтернеті. Перед студентами ставиться задача знайти цей розв'язок за певний обмежений час.

Такі справи є досить корисними оскільки практика показує, що студенти не вміють швидко орієнтуватися в інформаційному просторі, що є важливим для їх реалізації, як компетентних працівників.

5. ГРУПОВА РОБОТА ТА ЗАЛУЧЕННЯ КОРИСТУВАЧІВ ДО СТВОРЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОДУКТУ

На зміну традиційному з'являються нові типи навчання, які спираються на гуманістичну парадигму освіти і дозволяють ефективніше розв'язати життєво важливі педагогічні завдання.

Інтерактивне, або взаємодіюче навчання будується з урахуванням психології людських взаємин. У процесі такого навчання студенти активно взаємодіють один з одним і з викладачем з метою спільного розв'язання поставленого завдання. При цьому вони мають можливість обмінюватись думками та пропозиціями. Викладач стає організатором дискусії, ділової співпраці. Навчання є цікавим і корисним, зростає мотивація студентів.

До інтерактивних методів навчання відносять: фронтальну, індивідуальну та групову роботу з студентами.

Організуючи фронтальну роботу викладач орієнтується, головним чином, на рівень середніх студентів. На них розраховані темп роботи, обсяг та рівень складності навчального матеріалу. Це негативно позначається на слабших і сильніших студентах. Спілкування студентів можливе лише за ініціативою викладача.

В індивідуальній роботі кожен студент працює самостійно, темп його роботи визначається ступенем цілеспрямованості, розвитком інтересів, нахилів. Темп роботи залежить від навчальних можливостей студентів. При індивідуальній навчальній діяльності студенти не взаємодіють між собою, контакти з викладачем є обмеженими і нетривалими. В індивідуальній навчальній роботі страждають слабкі студенти.

Групова навчальна діяльність, на відміну від фронтальної та індивідуальної, не ізолює студентів один від одного, а навпаки, дозволяє реалізувати природне прагнення до спілкування, взаємодопомоги і співпраці. Групова навчальна діяльність виконує ряд функцій. Вона створює умови для позитивної мотивації, адже під час групової роботи активізується діяльність всіх виконавців, а також створюються умови для оволодіння студентами формами взаємодопомоги. У груповій роботі студенти показують високі результати засвоєння знань, формування умінь. Слабкі студенти виконують більший обсяг завдань. Виховна функція групової діяльності формує колективізм, гуманні якості особистості. Організаційна функція навчання полягає в розвитку вміння розподіляти обов'язки, вміння спілкуватися.

Розглянемо переваги групової роботи:

- 1) за той самий проміжок часу обсяг виконаної роботи набагато більший;
- 2) висока результативність у засвоєнні знань і формуванні умінь;
- 3) формується вміння співпрацювати;
- 4) формуються мотиви навчання;
- 5) розвивається навчальна діяльність (планування, рефлексія, самоконтроль, взаємоконтроль).

Е. І. Федорчук виділяє дещо інші переваги групової роботи інтерактивними методами:

- 1) взаємозалежність членів групи;
- 2) особиста відповідальність кожного члена групи за власні успіхи та успіхи товаришів;
- 3) спільна творча навчально-пізнавальна діяльність;
- 4) можливість працювати в міру своїх сил і здібностей;
- 5) соціалізація особистості кожного члена групи у процесі діяльності;
- 6) формування таких рис, як терпимість, готовність визнавати думку інших, відстоювати власну думку точними, лаконічними аргументами;
- 7) загальна оцінка роботи групи.

Разом з тим, наводяться і недоліки групової роботи інтерактивними методами:

- 1) робота в малій групі, навпаки, може вимагати зайвих витрат часу, поки члени групи знаходять спільну мову;
- 2) роботою мікрогруп важче управляти, особливо при великій їх кількості;
- 3) у такій групі відсутній стимул особистих амбіцій, бо досягнуті окремим членом групи результати не ставляться йому в заслугу, а стають загальним надбанням;
- 4) свою низьку інтелектуальну здатність можна приховати за спинами інших учасників.

С. С. Вітвицька виділяє наступні елементи в технологічному процесі групової роботи .

I. Підготовка до виконання групового завдання:

- а) постановка пізнавальної задачі;
- б) інструктаж про зміст і послідовність роботи;
- в) рекомендації щодо дидактичного матеріалу в групах;

II. Групова робота:

- г) знайомство з матеріалами, планування роботи в групі;
- д) розподіл завдань між членами групи;
- е) індивідуальне виконання завдань;
- є) обговорення індивідуальних результатів роботи в групі;
- ж) обговорення загальних завдань групи (зауваження, доповнення, уточнення, узагальнення);
- з) підведення підсумків групового завдання.

III. Заключна частина:

- і) повідомлення про результати роботи в групі;
- й) аналіз пізнавальної задачі;
- к) загальний висновок про групову роботу і виконання поставленої задачі;
- л) висновки про робочу групу і її членів.

У процесі групової роботи викладач виконує такі функції: контролює хід роботи в групах; консультує, відповідає на запитання; координує діяльність, при необхідності допомагає окремому студенту чи групі в цілому.

Отже, зважаючи на сказане, робимо висновок, що групова робота у навчальній діяльності має посісти належне місце, так як вона надає можливості для стимулювання зацікавленості студентів, їхньої співпраці, а також може значно заощадити час та покращити навчальні досягнення окремих студентів. При цьому слід пам'ятати, що, якщо групова діяльність вийде з під контролю викладача, то вона вимагатиме зайвих витрат часу, призведе до конфліктів, або дозволить деяким студентам працювати неповною мірою.

Одним із основних результатів групової інформаційної діяльності є інформаційний продукт або інформаційна продукція.

Інформаційна продукція — це матеріалізований результат інформаційної діяльності, призначений для задоволення інформаційних потреб громадян, державних органів, підприємств, установ та організацій. Під інформаційною продукцією розуміють сукупність інформаційних документів, баз даних і послуг. Конкретний зміст цього поняття сформульовано таким чином: інформаційний продукт (продукція) — це документована інформація, підготовлена і призначена для задоволення потреб користувачів. Інформаційні продукти наукової обробки документів — документально зафіксована інформація як результат і засіб аналітико-синтетичної діяльності.

6. ЗАСТОСУВАННЯ БЛОГІНГУ В ОСВІТНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ НА ПРИКЛАДІ РІЗНИХ СЕРВІСІВ

Серед користувачів Інтернету дуже популярний блогінг – ведення мережових щоденників.

Найдоступнішою і найпоширенішою службою Web 2.0 є мережні щоденники (блоги) – невеликі веб-сайти, автори яких (блоггери) можуть керувати доступом до інформації, розміщеної у блозі: робити їх доступними або для всіх користувачів, або тільки для певного кола читачів. «Блог» – від англійського *bloging* (блогінг) – вхід у «світове павутиння», в якому людина веде свою колекцію записів.

Блог (Веб log, blog) - це Веб-сайт журнального типу, який дозволяє обмеженому колу користувачів (найчастіше це одна особа) розміщувати там свої дописи і надає читачам можливість коментувати кожен допис.

Блоги ефективно задовольняють потребу людини до самовираження, публічного висловлення власної точки зору, спілкування з людьми, які мають подібні інтереси.

Стрімке поширення блогів почалося у 1999 р.

Блогосфера - це глобальна сукупність блогів, яка характеризується

величезною кількістю зв'язків між своїми елементами і може розглядатися як соціальна мережа.

Блогери – люди, які є авторами блогів.

До переваг даної технології відносяться: відкритість інформаційного наповнення для всіх учасників, оперативність розміщення інформації і доступу до неї, незалежність від індивідуального графіку відвідування учасниками блогу, інтерактивність – учасники мережного співтовариства (учні, вчителі, колективи навчальних закладів, районні чи міські керівники тощо) можуть залишати у щоденнику власні записи, читати повідомлення та публікації своїх колег, коментувати повідомлення і відповідати на коментарі, пов'язувати повідомлення та коментарі за допомогою гіперпосилань.

Зазначені принципи та особливості Web 2.0 дають можливість використовувати безкоштовне мережне програмне забезпечення для організації взаємодії вчителів школи або району (міста): позакласних виховних заходів, інтелектуальних конкурсів, дозвілля, клубів (гуртків) за інтересами тощо.

Переваги блогів

1. Використання блогів допомагає учням стати експертами в сфері, що вивчається.

У процесі ведення блогу можна виділити три етапи: «пошук», «фільтрування» та «публікація». Щоб знайти інформацію, яку можна використовувати в інтернет-щоденнику (прокоментувати, покритикувати, послатися), автори блогів відвідують безліч сайтів з певної тематики. У процесі роботи блогеру необхідно ознайомитися з величезною кількістю інформації з теми, навіть якщо не вся вона потім буде згадуватися в блозі. Потім блогер може вибрати ту інформацію, яка буде розміщена в журналі. Необхідність регулярної роботи – нові повідомлення повинні публікуватися щонайменше раз на тиждень – робить безперервним процес поповнення знань учнів за певними темами.

2. Використання блогів посилює інтерес до процесу навчання.

Новизна технологій є одним з мотивуючих факторів у навчанні. Мотивація учнів при використанні блогів зумовлена не тільки технологічними можливостями, але й тим, що учні пишуть про те, що важливо особисто для них. Учні самі керують процесом свого навчання, займаючись активним пошуком інформації та отримуючи коментарі від інших людей.

3. Використання блогів надає учням право брати участь у соціальних процесах.

Одна з цілей навчання – включення учнів в життя суспільства. У процесі ведення блогів учні швидко розуміють, що їхні повідомлення можуть читати не тільки викладачі та однокласники/однокурсники. Блоги виводять виконувані завдання за межі навчального процесу та взаємовідносин «викладач-учень», дозволяючи всім охочим оцінити і прокоментувати роботи учнів.

4. Використання блогів відкриває нові можливості для роботи в класі і за його межами. За традиційної організації навчання через брак часу на заняттях та обмеженість обсягу навчальних курсів не у всіх учнів є шанс висловитися і бути почутими. Ведення блогу дозволяє кожному учневі взяти участь у дискусії, що відкриває нові перспективи для навчання. За допомогою блогів клас переходить свої фізичні кордони і розширюється до нескінченної інтернаціональної аудиторії.

Різновиди блогів

1. За автором (авторами):

➤ *Особистий (авторський, персональний) блог* – ведеться однією особою (як правило – його власником);

➤ *«Примарний» блог* – ведеться від імені чужої особи невизначеною персоною;

➤ *Колективний або соціальний блог* – ведеться групою осіб за правилами, які визначає власник;

➤ *Корпоративний блог* – ведеться усіма співробітниками однієї організації.

2. **За наявністю та видом мультимедіа:**

- *Текстовий блог* – блог, основним контентом якого є тексти;
- *Фотоблог* – блог, основним контентом якого є фотографії;
- *Музичний блог* – блог, основним контентом якого є музичні файли;
- *Підкаст і блогкастинг* – блог, основний контент якого надиктовується та викладається у вигляді MP3-файлів;
- *Відеоблог* – блог, основним контентом якого є відеофайли.

3. **За особливостями контенту:**

- *Контентний блог* – блог, який публікує первісний авторський контент;
- *Мікроблог* – блог, дописами в якому є короткі щоденні новини з власного життя користувачів;
- *Моніторинговий блог* – блог, основним контентом якого є відкоментовані посилання на інші сайти чи блоги;
- *Цитатний блог* – блог, основним контентом якого є цитати з інших блогів;
- *Сплог* – спам-блог.

4. **За технічною основою:**

- *Stand-alone блог* – блог на окремому хостингу та рушії (CMS);
- *Блог на блог-платформі* – блог, який ведеться на потужностях блог-служб (LiveJournal, LiveInternet та ін.);
- *Моблог* – мобільний блог, який наповнюється з мобільних чи портативних пристроїв.

Для створення власної сторінки в мережі можна використовувати багато інтернет-сервісів. Розглянемо сервіси: Blogger, Blog, Livejournal.

ІНТЕРНЕТ-СЕРВІС BLOGGER.COM

Щоб створити блог потрібно:

1. Завантажити браузер та зайти на сайт www.blogger.com. У вікні пройти авторизацію (рис. 2.1).
2. У вікні, що відкриється дайте назву блогу (українською або будь-якою

іншою мовою) та впишіть його URL-адресу (англ. мовою) (рис. 2.2).

Рис. 2.1. Вікно проходження авторизації для створення блогу

Рис. 2.2. Введення назви блогу та його URL-адреси

3. Виберіть доцільний шаблон вашого блогу (рис. 2.3).

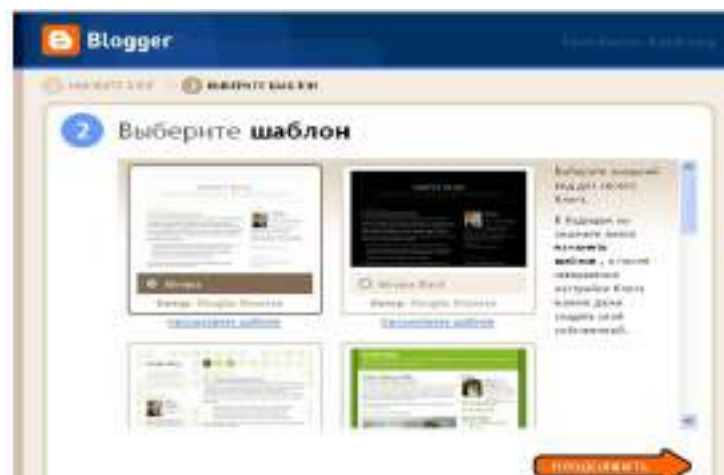

Рис. 2.3. Вибір шаблону для блогу

4. Отримаємо вікно даного типу (рис. 2.4), де можна відповідними кнопками, що знаходяться на панелі під заголовком блогу: скасувати або повторити свою дію, вибрати тип, розмір та формат шрифту, жирний, курсив, підкреслений або закреслений вигляд шрифту, колір та фон написання тексту, додати або видалити посилання, вставити зображення, відео та розрив переходу, вирівняти текст на сторінці, створити нумеровані та марковані списки, вставити цитату, скасувати форматування та перевірити орфографію блогу.

Рис. 2.4. Вікно новоствореного блогу

Після наповнення блогу інформацією, відповідними кнопками на рис. 2.4, можна опублікувати та зберегти інформацію вашого блогу.

Щоб здійснити наступний допис потрібно натиснути кнопку *Створити нову публікацію* (рис. 2.5). Щоб переглянути блог – натиснути відповідну кнопку *Переглянути блог* на рис. 2.5.

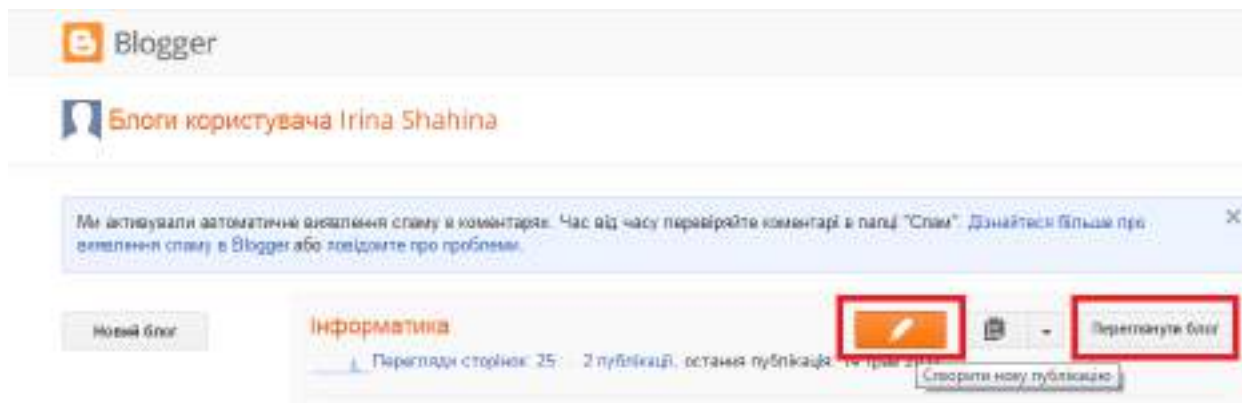

Рис. 2.5. Кнопки для створення нової публікації у блозі та його перегляду

Щоб змінити назву блогу необхідно у налаштуваннях редагувати заголовок блогу (рис. 2.6).

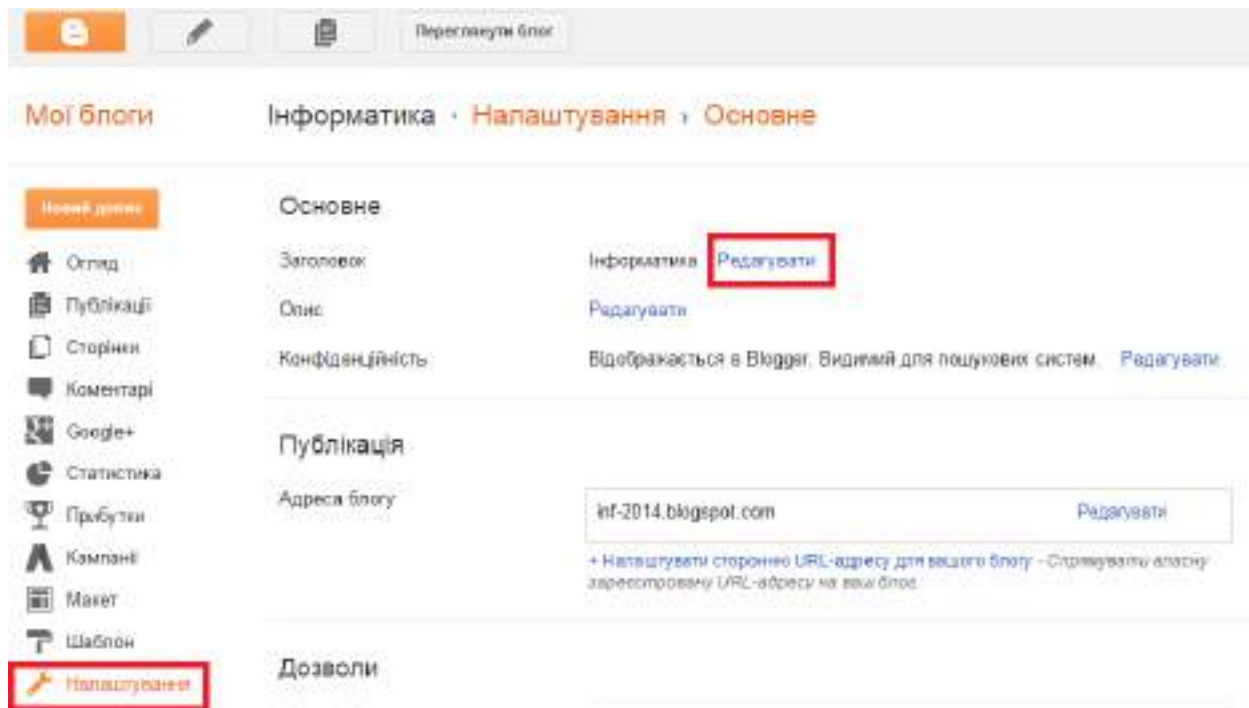

Рис. 2.6. Редагування заголовку блогу

У макеті блогу (рис. 2.7) можна також змінити назву блогу, додати гаджети (будь-які елементи бічної панелі), наприклад, *Про мене* та інші.

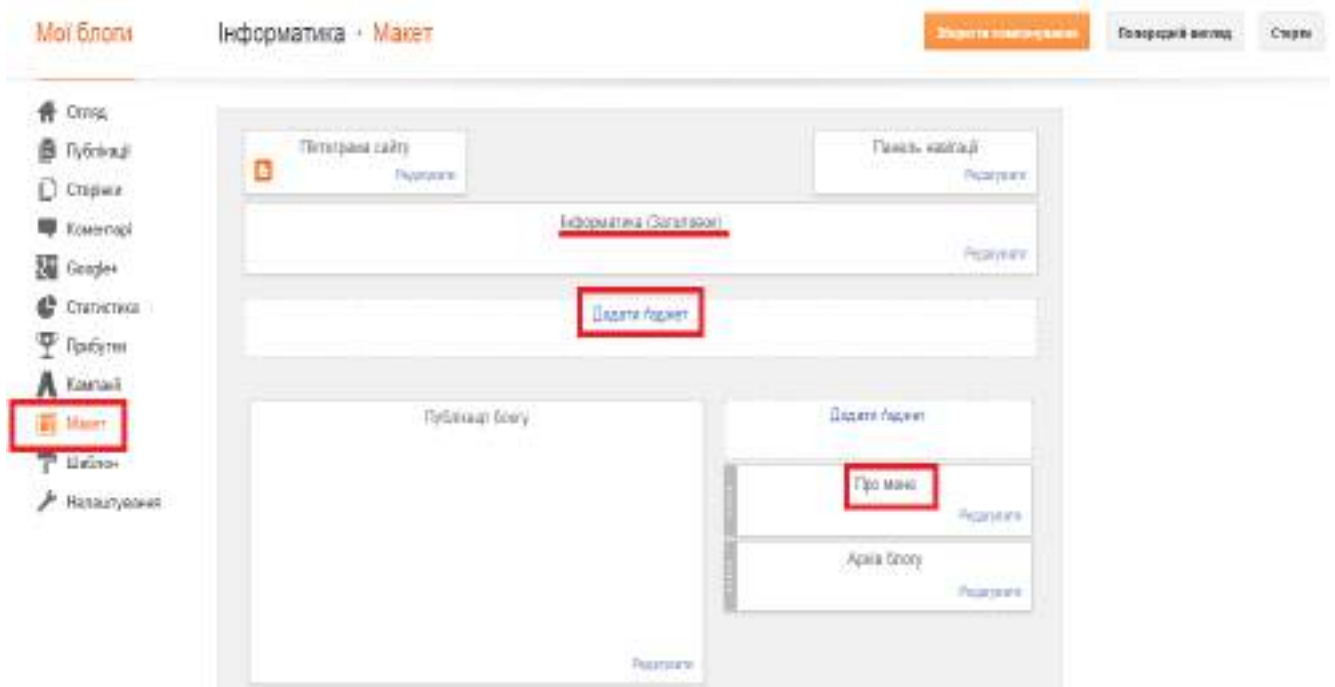

Рис. 2.7. Зміна назви блогу та додавання гаджетів

Можна налаштувати піктограму сайту (рис. 2.8), панель навігації (рис. 2.9), що знаходяться, відповідно, у лівому верхньому та правому верхньому куті блогу.

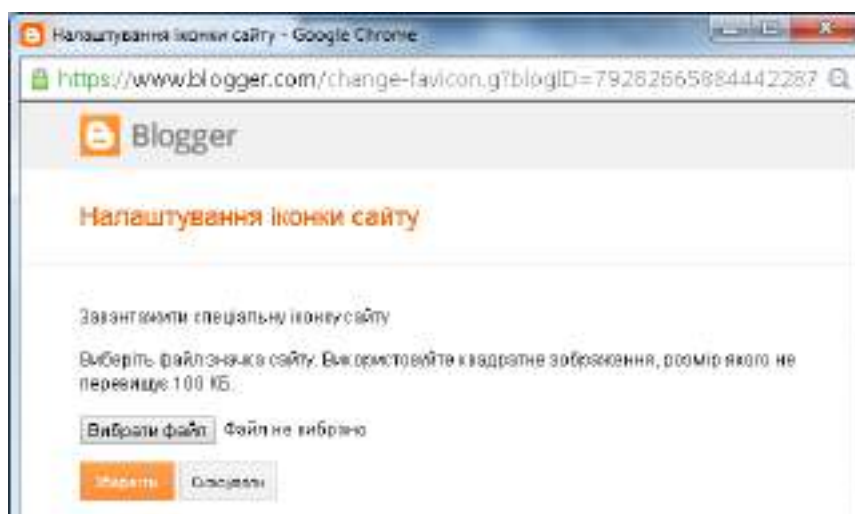

Рис. 2.8. Налаштування піктограми сайту

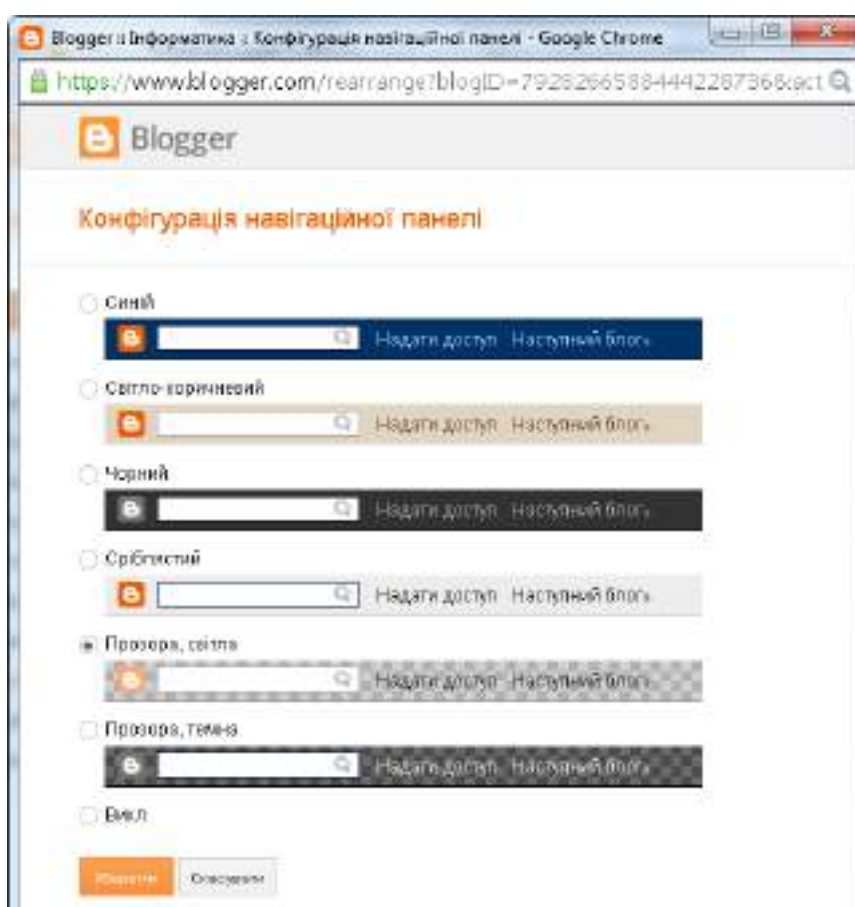

Рис. 2.9. Налаштування панелі навігації блогу

Натиснувши на кнопку *Додати гаджет* (рис. 2.7) можна: переглянути популярні публікації; статистику блогу; створені вами сторінки; додати зображення; створити слайд-шоу; панель-відео; створити опитування; список блогів; список посилань, (рис. 2.10).

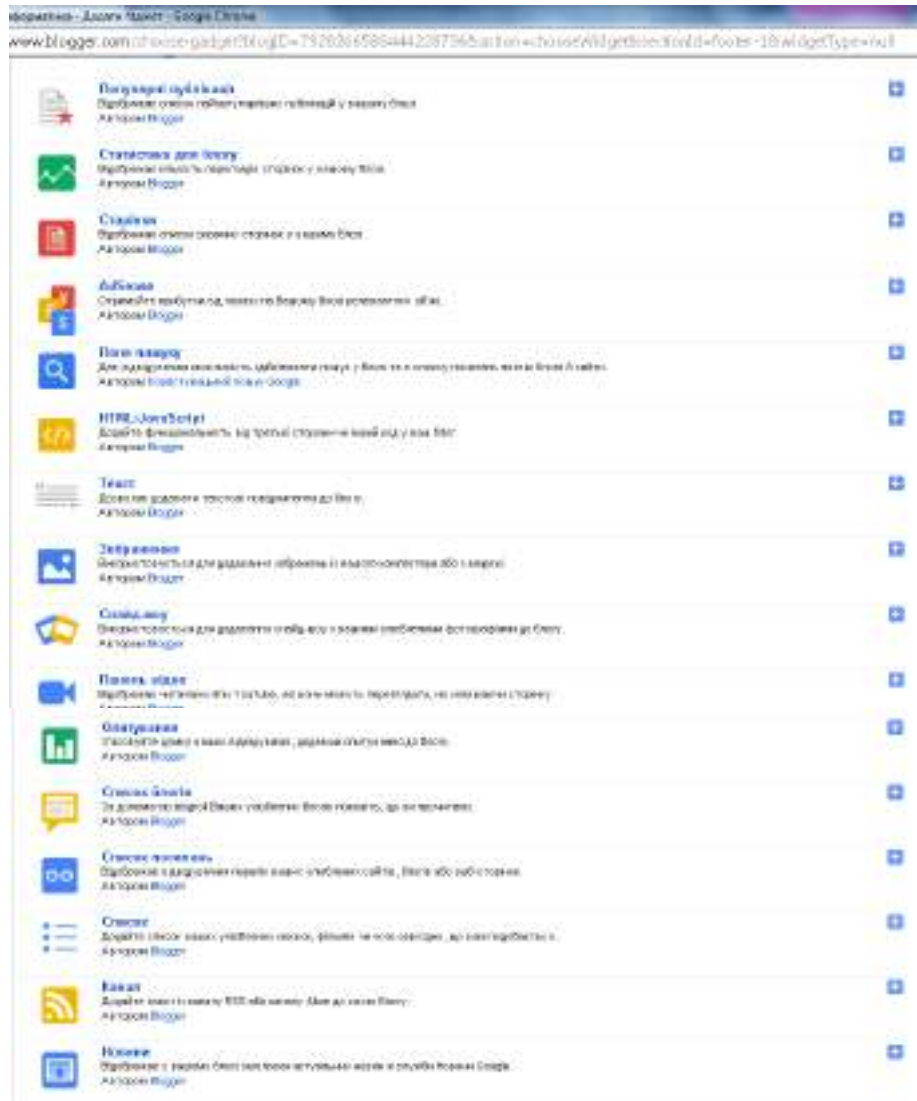

Рис. 2.10. Вибір гаджетів при натисненні кнопки *Додати гаджет*

Наприклад, під час створення гаджету *Опитування* матимемо таке вікно (рис. 2.11).

Розглянемо створення гаджету *Список блогів*, де потрібно вписати URL-адреси блогів, які вас цікавлять (рис. 2.12).

Розглянемо створення гаджету *Текст* (рис. 2.13).

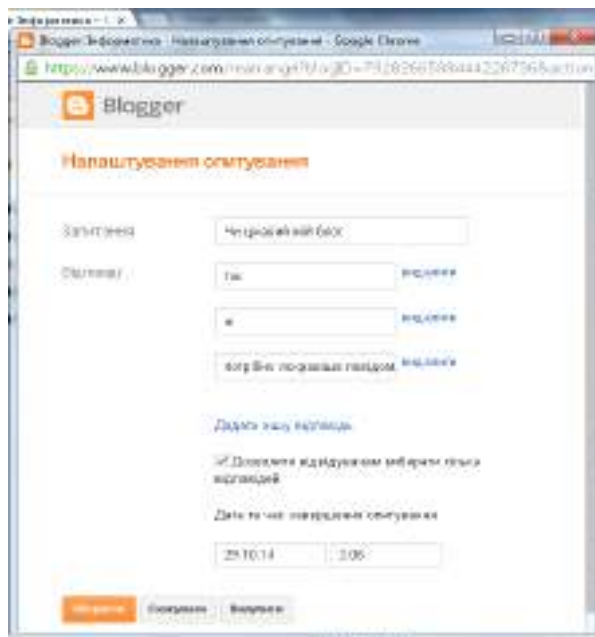

Рис. 2.11. Створення гаджету *Опитування*

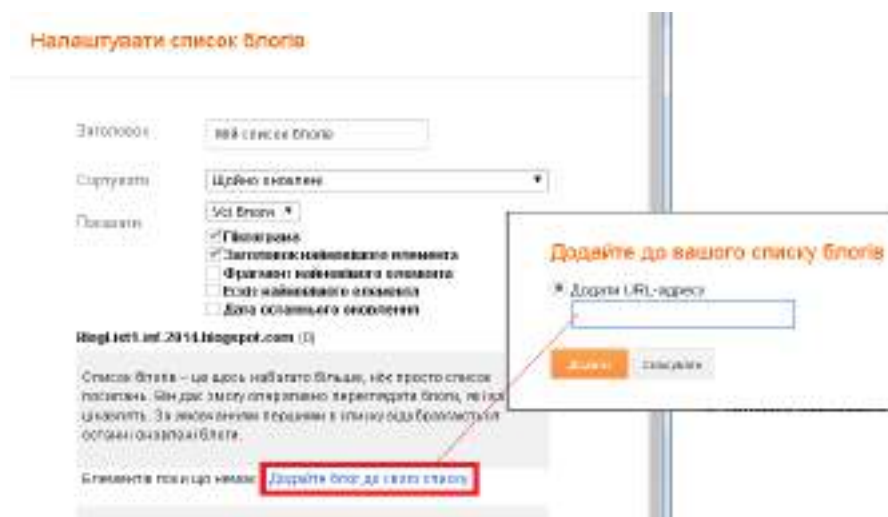

Рис. 2.12. Створення гаджету *Список блогов*

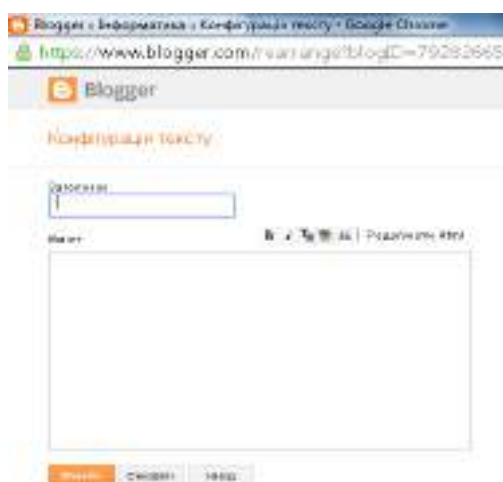

Рис. 2.13. Створення гаджету *Текст*

Аналогічним чином створюється гаджет *Слайд-шоу*, використовуючи власні альбоми сервісу Picasa, або будь-які інші (рис. 2.14).

Рис. 2.14. Створення гаджету *Слайд-шоу*

Вікно макету блогу, де ми змінювали його налаштування (Піктограму сайту, Панель навігації, Заголовок, Публікації блогу, створювали Гаджети: Список блогів, Опитування, Зображення) показано на рис. 2.15.

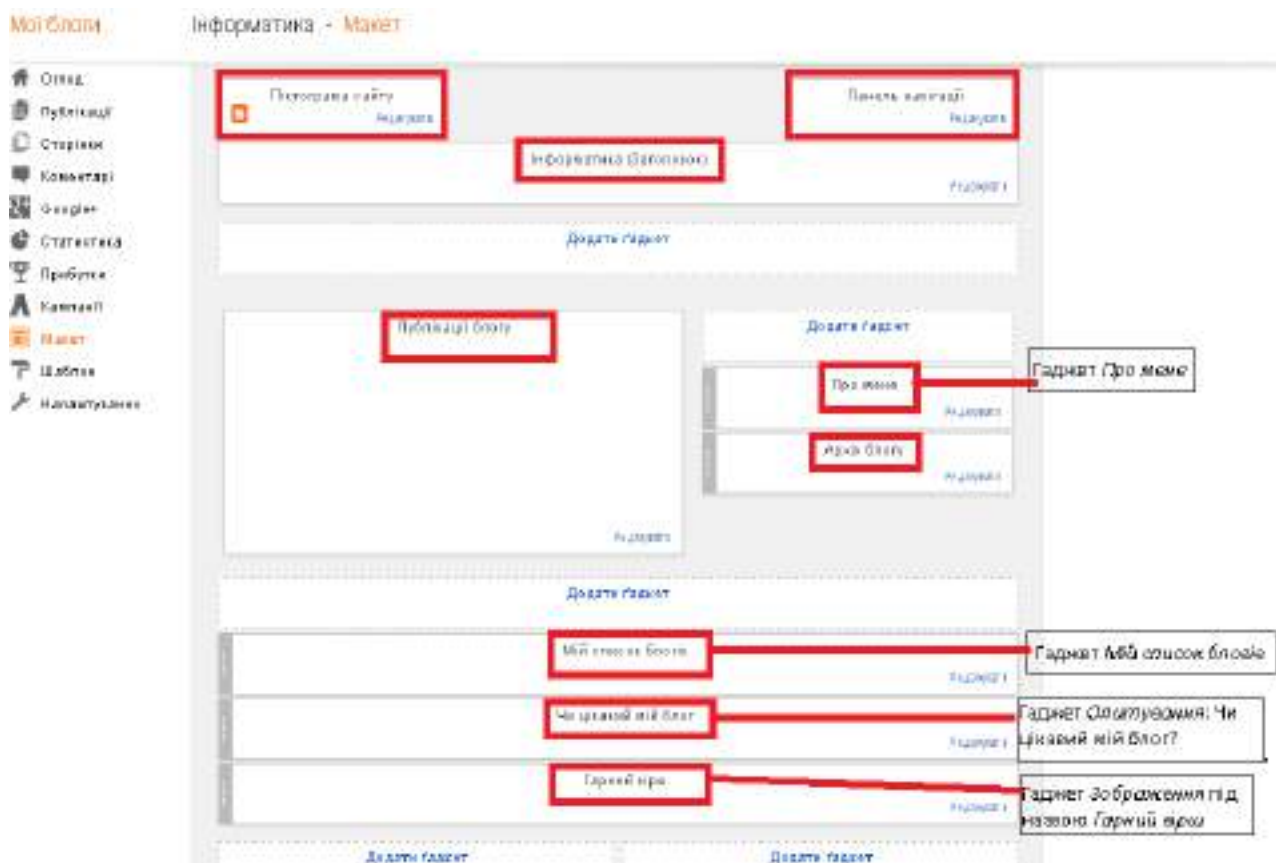

Рис. 2.15. Зміна налаштувань складових блогу, використовуючи макет блогу

ІНТЕРНЕТ-СЕРВІС BLOG.COM

1. Реєструємося та активуємо аккаунт через посилання, що з'явиться на Вашій електронній пошті (рис. 2.16).

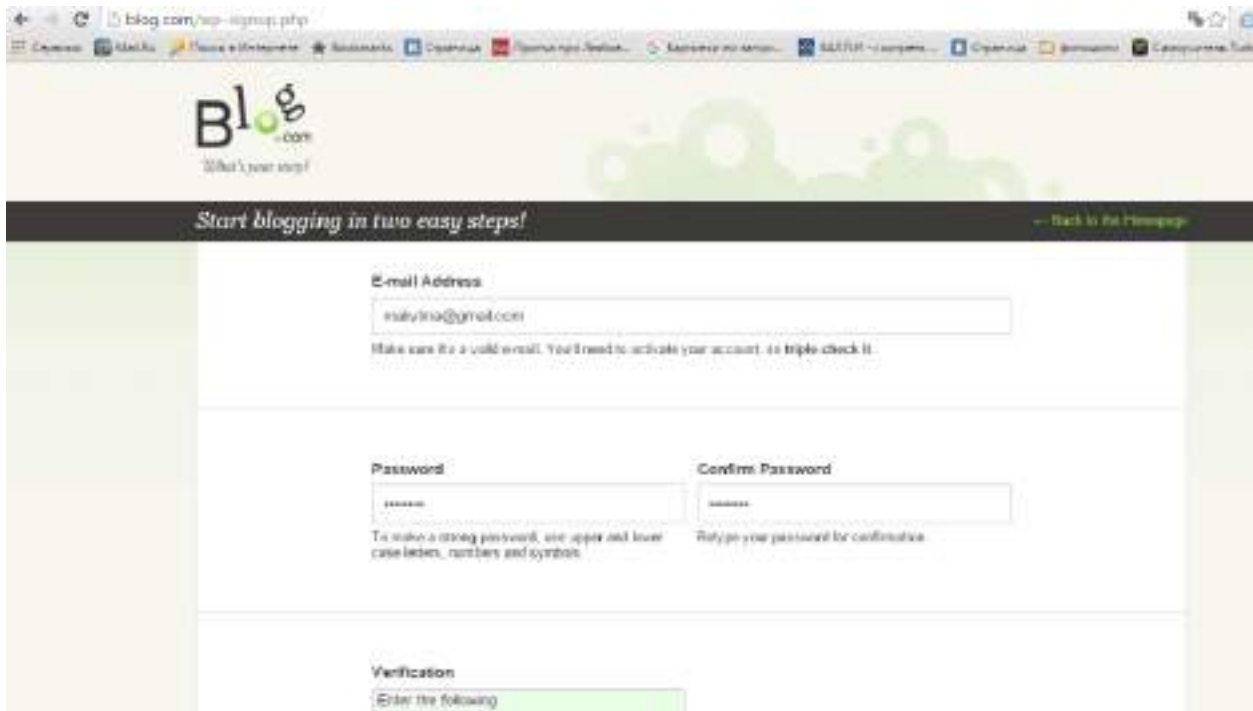

Рис. 2.16. Реєстрація в аккаунті сервісу Blog.com

2. Заходимо на аккаунт та натискаємо кнопку Register a new Blog (рис. 2.17).

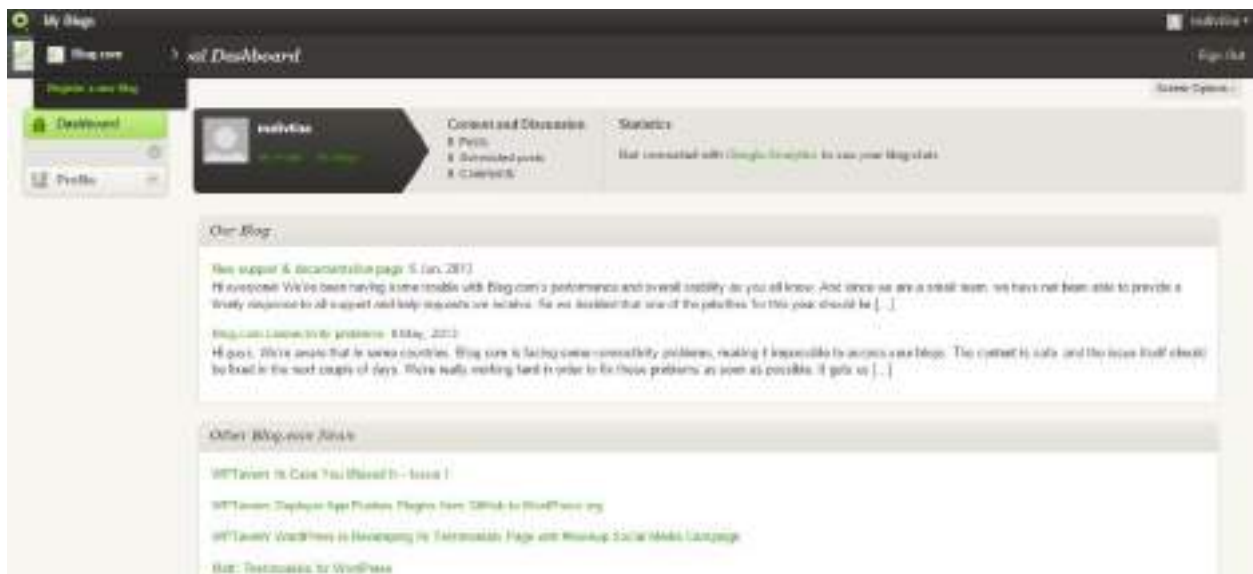

Рис. 2.17. Створення нового блогу

3. Записуємо адресу та назву блогу, вводимо капчу та натискаємо Create Blog (рис. 2.18).

The screenshot shows the 'Create Blog' form on the Blog.com website. At the top, there's a navigation bar with 'My Blogs' and 'Options'. Below it is the Blog.com logo and a banner that says 'Get another blog in seconds!'. The main content area has a heading 'Welcome back, malivina!' and a subheading 'By filling out the form below, you can add another blog to your account. There is a limit to the number of blogs you can have, so create and blog responsibly.' The form consists of two main sections. The first section is 'Blog Address', which includes a text input field containing 'Shareprofusion', a dropdown menu set to 'Blog.com', and a note: 'Must be at least 4 characters, letters and numbers only. It cannot be changed, so choose carefully!'. The second section is 'Blog Title', which includes a text input field containing 'Моя майбутня професія' and a note: 'Choose an appropriate title for your blog.'.

Рис. 2.18. Введення відповідних записів під час створення нового блогу

4. Якщо Ви виконали все вірно, то з'явиться повідомлення про успішне створення блогу, з якого можна завжди повернутися на головну сторінку (рис. 2.19).

Рис. 2.19. Вікно успішного створення блогу

5. Далі натискаємо на посилання на Ваш блог і у наступному вікні таку комбінацію: My Blog-Моя майбутня професія (назва вашого) - Dashboard та у панелі інструментів, що знаходиться у лівому боці натискаємо на вкладку під назвою Appearance, яка відповідає за дизайн блогу і вибираємо потрібне

оформлення (рис. 2.20).

Рис. 2.20. Налаштування оформлення у новоствореному блозі

6. Для того, щоб додати нову сторінку натисніть на вкладку «Сторінки», пункт «Додати нову сторінку» та введіть заголовок до сторінки, а також потрібний текст (рис. 2.21).

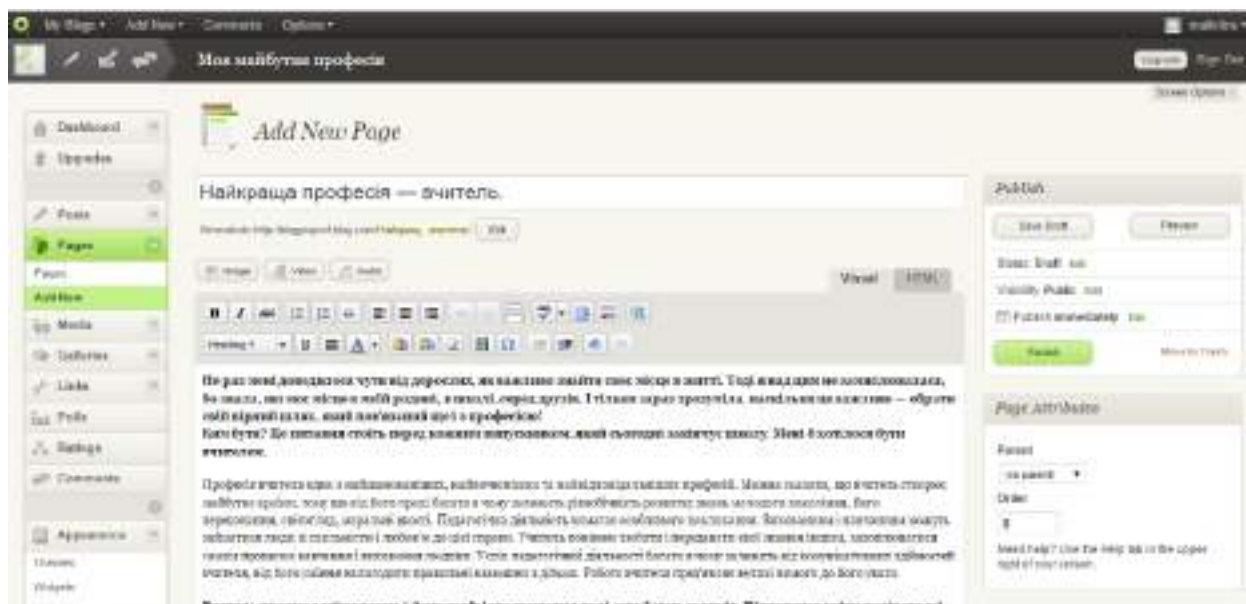

Рис. 2.21. Додавання нових сторінок у блозі

7. Відредагуйте текст за допомогою панелі інструментів поточного вікна, що містить верхню підпанель для редагування тексту, а також нижню, що містить також кнопки для додавання тексту з документів Word, додавання